

Stanisław Stefan Mielezkiewicz **STOLARZE ŁACHEWSCY
I CZUCZEWICCY**
Muzeum Narodowe
w Warszawie

Słowa kluczowe: Radziwiłłowie | Wittgensteinowie | Łachwa | Czuczewicze | Polesie | stolarze | koszykarze | rzemiosło

Stanisław Stefan Mielezkiewicz: historyk sztuki, pracuje w Dziale Mebli Muzeum Narodowego w Warszawie, zajmuje się meblarstwem i zegarami.

Łachwa nie tylko że ma Fabrykę piękną Stolarszczyzny, ale nawet i Koszyków, w sposobie roboty Angielskiej, nie Imitowanej dotąd nigdzie w Kraju – ta pierwsza drukowana wiadomość o manufakturze stolarskiej w Łachwie podana została w „Dzienniku Ekonomiczno-Handlowym”¹ w 1792 r. Obok stolarzy² w tym małym mieście – należącym do książąt Radziwiłłów nieświeskich, a następnie książąt Sayn-Wittgensteinów (od 1828 r.) – położonym nad rzeką Śmierć (Łachwą), niedaleko Dawidgródka i Kozangródka na Polesiu³, zamieszkiwali rzemieślnicy wielu specjalności: cieśle, koszykarze, saniarze, bednarze, ślusarze, tkacze, szewcy, grzebieniarze, stelmachowie,

¹ „Dziennik Ekonomiczno-Handlowy” 1792, nr 7, s. 5.

² W tomie 5 *Stanu badań nad wielokulturowym dziedzictwem dawnej Rzeczypospolitej* (Białystok 2013) zamieszczono dwa artykuły traktujące o samej stolarni i jej długoletnim kierowniku – A. Kasprzak, S. Mielezkiewicz, *Johann Her – stolarz książąt Radziwiłłów*, s. 343–357; S. Mielezkiewicz, *Łachwa – ośrodek meblarski w dominium książąt Radziwiłłów*, s. 321–342.

³ Łachwa w czasach I Rzeczypospolitej leżała w powiecie mozyrskim, w województwie nowogródzkim.

Il. 1. Usytuowanie na mapie Łachwy i Czuczewicz Wielkich.

kołodzieje, wytwórcy lin, krawcy, kowale, garbarze, słodownicy, piwowarzy, ogrodnicy, murarze, a także trzce pracujący w tartaku⁴.

Zachowane materiały archiwalne, choć obecnie niepełne, umożliwiają odtworzenie stanu osobowego warsztatu oraz sporządzenie listy stolarzy mieszkających w tej miejscowości w latach 1742–1860⁵, co czyni przypadek tej manufaktury i miasteczka Łachwa na gruncie polskim całkowicie odosobnionym. W okresie tym ok. 86⁶ osób określono jako uprawiających ten zawód. Wśród nich byli majstrowie, czeladnicy i uczniowie. Wiele poruczeń Michała Kazimierza i Karola Stanisława Radziwiłłów, a także rozliczeń właścicieli z ekonomami łachewskimi i raportów gospodarczych dotyczy stolarzy, traktowanych jednak jako grupa zawodowa, bez wymieniania konkretnych

⁴ S. Mieszkiewicz, *Łachwa...*, s. 322.

⁵ Pierwszym dokumentem, w którym występują wymienieni z zawodu stolarze, jest *Inwentarz klucza łachewskiego* z 23 marca 1742 r. – Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (dalej: AGAD), Archiwum Radziwiłłów (dalej: AR) XXV, 2172. Wcześniejszy dokument z 1730 r. (AGAD, AR XXV, 2171) nie zawiera informacji o stolarzach. Ich pojawienie się w Łachwie nastąpiło więc pomiędzy tymi datami.

⁶ Szczegółowa weryfikacja i dokładna analiza zapisów w trakcie przygotowania tej publikacji wykazały, że liczba ta jest większa od podanej w artykule Łachwa – ośrodek meblarski w dominium książąt Radziwiłłów (zob. przyp. 2). Ostatni zachowany inwentarz zawierający listę mieszkańców Łachwy z wymienionymi zawodami został spisany w języku polskim w 1859 r. (AGAD, AR XXV, 2198). Kolejny, z roku 1860 (AGAD, AR XXV, 2199) nie wymienia zawodów, podobnie jak następny z 1863 r., spisany w języku rosyjskim (AGAD, AR XXV, 2200).

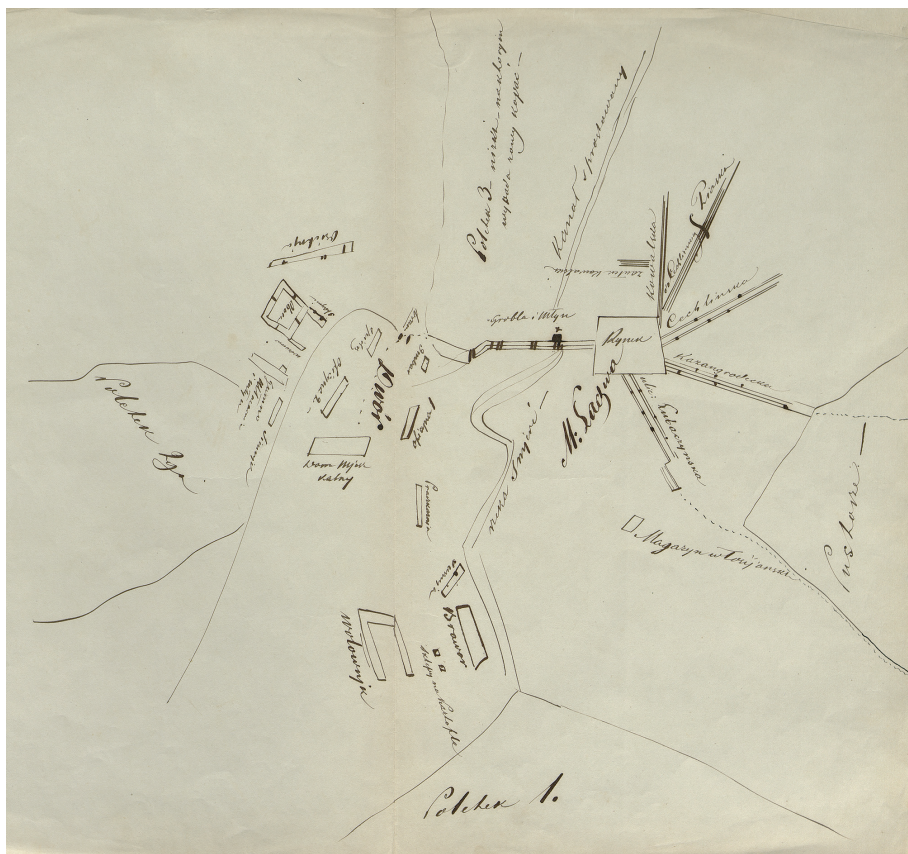
osób (wyjątek stanowili majster Johann Her, Prokop Bajda i Łukasz Samusiewicz). Nazwiska rzemieślników, a także imiona współmałżonków i dzieci oraz pozostałych domowników, ich wiek, adresy zamieszkania oraz powiązania rodzinne ujawniają akta gospodarcze, przede wszystkim inwentarze klucza łachewskiego z opisem miasteczka oraz wykazami powinności, opłat za dzierżawę działek i rozmaitych podatków płaconych przez mieszkańców Łachwy do skarbcza Radziwiłłowskiego. Źródła te są obarczone pewnymi „skazami”, do których należą: rozbieżności w podawaniu wieku poszczególnych osób na przestrzeni lat, wypadki powielania dokumentów za kolejne lata (np. 1803 i 1805), a przede wszystkim zaznaczanie zawodu tylko przy imieniu głównego najemcy lub właściciela domu. W przypadku zamieszkiwania syna (będącego stolarzem) w domu ojca jego zawód był nieodnotowywany do momentu przejścia majątku rodzinnego przez tego rzemieślnika. Brak również datowanych inwentarzy z lat siedemdziesiątych XVIII w.

Większość z tych dokumentów wytworzona została przez administrację dóbr łachewskich jako okresowe rozliczenie z mieszkańcami Łachwy i okolicznych wsi. Jak wynika z opisu niektórych akt, spisywano je w terenie, a dane osobowe podawane były przez mieszkańców ustnie i zapewne nie były weryfikowane, stąd zapis informacji ze słuchu doprowadził do wielu oboczności nazwisk i imion oraz innych drobniejszych pomyłek. Starania koncentrowały się na określeniu arealu, od którego naliczano wysokość opłat za dzierżawę i podatki. Niektóre inwentarze sporządzone zostały ze względu na przejście folwarku przez nowego ekonoma bądź oddanie w dzierżawę⁷. Inwentarz z 1764 r. wykonano na polecenie władz Wielkiego Księstwa Litewskiego po wprowadzeniu sekwestru na dobra Karola Stanisława Radziwiłła.

Dokumenty te są podstawowymi materiałami, na których oparto listę stolarzy łachewskich. Uzupełniały je rozliczenia przeróżnych deputatów i kwity pieniężne dotyczące delegowanych rzemieślników⁸. Informacji o przedstawicielach tej profesji dostarczają także raporty ekonomów łachewskich oraz

⁷ Np. AGAD, AR XXV, 2193.

⁸ Np. Państwowe Historyczne Archiwum Białorusi w Mińsku (Національний історический архів Беларусі в г. Мінске) (dalej: PHABM) 694/2/4189, *Regestr Stolarzów Łachewskich y strawnych onym naznaczonych Roku 1764 od Dnia pierwszego*, k. 358; PHABM 694/2/4189, *Regestr kwitów Pieniężnych od dnia 29 Jary [January] 1769 ... 24 Jary 1776*, k. 1314; PHABM 694/2/4189, *Expens Pieniędzy w Łachwie*, k. 1315v.; PHABM 624/2/4189, *Remanent Folwarku Łachewskiego przed=rehabicyiny, [taki zapis zastosowano w dokumencie] po odbytey kalkulacyi, od 23 Januarij 1780 Ru. do 15 Marca Tegoż Roku zdany, Sprzęty Naczynia różne*, k. 1221; PHABM 624/2/4189, *Percepta Pieniędzy na rok 1782, 4 9bra i 29 marca*, k. 1398v.

Il. 2. Plan miasteczka Łachwa, niedatowany (z ok. poł. XIX w.) AGAD AR XXV 2196A, s. 1.

rozporządzenia właścicieli. Dotyczą one wypadków losowych, np. utonięcia 7 września 1752 r. jednego z pracowników po upadku z remontowanego lub niedokończonego mostu⁹, bądź też nakazów, m.in. wykonania odpowiednich robót, stawienia się rzemieślników (czasem wymienionych z imienia) do konkretnej pracy w określonym miejscu i czasie oraz kar wymierzanych za przewinienia¹⁰.

Z dokumentów wynika, że rodziny stolarzy, podobnie jak innych rzemieślników, i pozostali mieszkańcy Łachwy dodatkowo utrzymywali się dzięki uprawie roli. Byli właścicielami działek, a także dzierżawili od administracji dóbr łachewskich i miasta Łachwy grunty w miasteczku i pobliskich wsiach. Większość rodzin miała place z domem (chatą) i grunt orny bądź

⁹ AGAD, AR V, 3902, s. 49.

¹⁰ Zob. S. Mielezkiewicz, *Łachwa...*

sad. Place do uprawy o wielkości $\frac{1}{4}$ włóki były nieopodatkowane. Grunty te i ich dzierżawa mogły być dziedziczone.

Rzemieśnikom i służbie dworskiej przysługiwały deputaty żywnościowe (na które składały się m.in. podstawowe odmiany zbóż, gryka, groch, bób) i ubraniowe¹¹. Za opłatą mieszkańcy miasteczka mogli korzystać z okolicznych lasów¹². Wszelkie powinności i prawa zawarte były w dokumentach zatytułowanych *Powinność y Ustawa Miasta Łachwy* bądź *Powinność Miasta Łachwy*¹³. Wynika z nich, że mieszkańcy musieli służyć księciu i jego administracji podwodami, dostawami w naturze (np. miodu, ryby, owsa, łoju), odrabiać pańszczyznę, płacić czynsze i podymne, składować drzewo spławiane na potrzeby budowlane, chodzić na obławy w czasie polowań. Analogiczne dokumenty – opisujące nakazy, terminy i wielkość opłat dzierżawnych oraz dostawy w naturze z każdej włóki, a także wielkość pańszczyzny – powstawały dla wsi klucza łachewskiego, w tym Czuczewicz Wielkich¹⁴.

Wśród znacznej grupy stolarzy łachewskich warto przytoczyć nazwiska najstarszych i najdłużej działających pracowników. Do pierwszych z nich należeli: Łukasz Basiukiewicz (Boziukiewicz) Giecug (wzm. w 1742 r.), Łukasz Samusiewicz, Kościuk Pawłusiewicz oraz Jewsiej Lusiewicz (not. w 1742 r.). Do wieloletnich „stolarzy skarbowych” manufaktury łachewskiej należeli: Kuźma Naukowicz, w 1764 r. odnotowany jako „chłopiec”, a następnie od września tego samego roku do 1803 r. jako „stolarz”, protoplasta czteropokoleniowej dynastii stolarzy, a także Andrzej Konopacki, wzmiankowany w latach 1791–1820, ojciec i dziadek przedstawicieli tego zawodu. Niektórzy stolarze uprawiali jednocześnie drugi zawód, np. kucharza (Sidor Berezko), żołnierza (Hryc Raukowicz) bądź zmieniali profesję, np. z tkacza – Iwan Leniwko.

Inwentarz z roku 1819 zarejestrował zmianę pokolenia generacji rzemieślników wyszkolonych w XVIII w., za Radziwiłłów. Nie można wykluczyć, że

¹¹ Np. *Tabela ordynaryuszowa całoroczna w R: 1785* – AGAD, AR XXV, 2174, s. 87.

¹² Opłacając tzw. ugajne.

¹³ Dokumenty te zawarte były w dokumentach opisowo-podatkowych, np. w *Raptularzu Inwentarza klucza Łachewskiego Dóbr Dziedzicznych JO Xązęcia Imci Radziwiłła Wojewody Wileńskiego na Polesiu w Wwództwie Nowogródzkim sytuowanych Dekretem generalnej Konfederacyi W^o XW^o Litt^o. w Ru 1764 augusta czwartego Dnia...* (AGAD, AR XXV, 2173, s. 29–30); *Inwentarzu klucza Łachewskiego w wtwie Nowogr: leżącym ... 1785 8 Xbra sporządzonym* (AGAD, AR XXV, 2174, s. 32–34).

¹⁴ Np. *Powinność Wsiów Czuczewickich*, dokument będący częścią *Inwentarza Włości Czuczewickiej w Polesiu Attyneycji Nieświeskiej w Wojewódz: Nowogr: ... spisany diebus 7bris w Roku 1785* – AGAD, AR XXV, 2174, s. 57.

było to po części pokłosiem zarazy, gdyż w miasteczku odnotowano wówczas wiele pustostanów (zarówno domów, jak i placów) po zmarłych osobach. Wśród nich było 11 stolarzy, co stanowiło znaczny odsetek, gdyż w Łachwie jednocześnie mieszkało i pracowało od kilku do kilkunastu specjalistów tego zawodu, np. 1743 r. – 4; 1759 r. – 5; 1764 r. – 5; 1782 r. – 8¹⁵; 1785 r. – 16; 1791 r. – 13¹⁶; 1793 r. – 11¹⁷; 1796 r. – 11¹⁸; 1798 r. – 12¹⁹; 1803 r. – 12²⁰; 1805 r. – 13; 1813 r. – 12; 1819 r. – 15²¹; 1820 r. – 13²²; 1829 r. – 11; 1832 r. – 9; 1837 r. – 9²³; 1848 r. – 9²⁴; 1859 r. – 10.

Stolarstwem zajmowali się także niektórzy mieszkańcy należącej do klucza łachewskiego wioski Radziwiłłowskiej Czuczewicze Wielkie, położonej na północny zachód od Łachwy. Opisy tej majątności nie wykazują stolarni skarbowej (tj. książecej) zawiadywanej przez łachewskich ekonomów. Jednak w wielu dokumentach wymieniani byli „stolarze czuczewiccy” jako grupa bądź z imienia poszczególni rzemieślnicy. Pierwsze wiadomości na ich temat występują w latach czterdziestych XVIII w. Prawdopodobnie mieli oni swoje własne warsztaty, a rozliczali się z administracją książeccą zbiorczo²⁵. W po-

¹⁵ W Łachwie mieszkało także osiem osób odnotowanych w przyszłości jako stolarze, a także trzech rzemieślników, którzy w przyszłości zmieniają zawód na stolarstwo.

¹⁶ Podsumowano rzemieślników określonych jako stolarzy; dwóch wykonujących zawód stolarza w kolejnych latach było wówczas inaczej określonych (tkacz i żołnierz).

¹⁷ Mieszkało wówczas w Łachwie także sześć osób odnotowanych w przyszłości jako stolarze.

¹⁸ Zamieszkiwały wówczas także trzy osoby odnotowane w następnych inwentarzach jako stolarze oraz jedna wcześniej określana jako stolarz.

¹⁹ Mieszkały wówczas także cztery osoby odnotowane w kolejnych dokumentach jako stolarze.

²⁰ Mieszkały wówczas także trzy osoby odnotowane w przyszłości jako stolarze i jedna wymieniana wcześniej jako stolarz.

²¹ Ponadto Iwana Samusiewicza odnotowano bez określenia zawodu, a Iwan Kiryewicz służył u stolarza Chomy Leniwiki, nie wiadomo jednak, w jakim charakterze.

²² Dodatkowo Sciepan Łusewicz wcześniej notowany był już jako stolarz.

²³ Wzmiankowano wówczas także „będnarza” – Antona Marcinowicza, mieszkającego z rodziną (żoną Marią, synem Iwanem, synową Parasią, wdową, wnukiem Józefem) oraz z Iwanem Głuckim i Iwanem Stefanowiczem na ul. Bułatowskiej, który prawdopodobnie zajmował się, tak jak i po części stolarze, wyrobem klepki podłogowej.

²⁴ Być może 10. był niewymieniony z imienia „Naukowicz stolarz” na ul. Kożangrodeckiej. Nie można jednak wykluczyć, iż chodziło o plac Ihnata Naukowicza.

²⁵ Znane są dyspozycje książece z 1747, 1752 i 1757 r. nakazujące wykonywanie przez stolarzy czuczewickich wyposażenia galerii i biblioteki w Nieświeżu oraz posadzki, zabranie przez Hera wszystkich stolarzy czuczewickich do Nieświeża oraz wydanie im drewna na roboty stolarskie (AGAD, AR XXIX, 5, s. 541, 718; AGAD, AR XXIX, 9, s. 265, 327, 600; AGAD, AR XXIX, 11), a także dokumenty rozliczające kwotowo stolarzy czuczewickich: np. polecenie

Il. 3. Rysunek domu łachweskiego, 1868 r. (AR XXIV Plany i mapy, Teka 430, plan nr 5).

równaniu z Łachwą rzemieślników tej specjalności nie było wielu. Współdziałali ze stolarzami łachewskimi w rozmaitych zleceniach książęcych, np. w wyposażeniu zamku nieświeckiego²⁶. Za wyjątkiem jednej osoby stolarze ci należeli do trzech rodów – Huszczenia, Jurczenia i Liechtarów (Lichtarów).

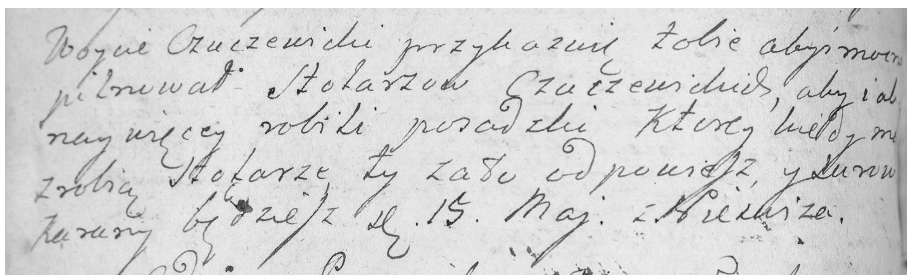
Meble w dobrach łachewskich powstawały także w pracowni koszykarskiej, wymienionej w przytaczanym już „Dzienniku Ekonomiczno-Handlowym”. Być może zanotowana w nim uwaga o *sposobie roboty Angielskiej, nie Imitowanej dotąd nigdzie w Kraju* odnosi się do wytwarzania w niej sprzętów wyplatanych. Potwierdzały to relacja Aleksandra Jelskiego²⁷ o *dość znacznej fabryce mebli plecionych* w Łachwie na początku XIX w. Z tego powodu listę rzemieślników wytwarzających meble rozszerzono o koszykarzy. Wśród nich częste było przechodzenie zawodu z ojca na syna lub uprawianie go przez innych bliskich członków rodziny – braci i stryjów.

W obu sporządzonych na potrzeby tego artykułu wykazach wymienione zostały znane dane osobowe, takie jak: imiona rodziców, rodzeństwa, żon

zapłaty 400 zł pieniędzmi z dóbr łachewskich wydane 3 czerwca 1747 r. (AGAD, AR XXIX, 5, s. 541), *Rachunek z Panem Kotowskim Ekonomem Łachewskim od dnia 5 Apryla 1774 R^u do Dnia 25 Juny 1775 Roku czyniony* (PHABM 694/2/4189, k. 1103v.).

²⁶ Zob. przyp. 25.

²⁷ Łachwa, [w:] *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i krajów słowiańskich*, Warszawa 1884, s. 567.

Il. 4. Polecenie księcia Michała Kazimierza Radziwiłła dotyczące stolarzy czuczewickich wydane wójtowi czuczewickiemu 15 maja 1760 (AGAD AR XXIX 9, s. 600).

i dzieci, powiązania rodzinne, miejsce zamieszkania, a także czas odnotowania w dokumentach. Nie zawsze podany przy poszczególnych mieszkańcach wiek pokrywa się w archiwaliach z różnych lat, czasem występują kilkuletnie przesunięcia, co powoduje opatrzenie roku urodzenia określeniem „około” lub podanie skrajnych dat. W kilku przypadkach niemożliwe było odczytanie pełnych danych ze względu na stan zachowania dokumentów (ubytki). Zapisy te pozbawione nazwiska bądź imienia opatrzone komentarzem ze wskazaniem łączenia z konkretnymi osobami.

W artykule nie poruszono spraw wyznaniowych, bowiem tylko w pojedynczych przypadkach można określić przynależność do gminy rzymsko-bądź greckokatolickiej mieszkających w miasteczku rzemieślników.

Znaczne prawdopodobieństwo traktowania niektórych podobnie brzmiących nazwisk jako ich odmiany, a poprzez to zawężenie listy, potwierdzają imiona (zapisywane w ruskiej bądź polskiej wersji), a przede wszystkim adresy lub odnotowane związki rodzinne. Dlatego też odmiany nazwisk i imion zostały podane w nawiasach w oryginalnej pisowni. Pewną trudność sprawiały przypadki występowania w tym samym czasie dwóch, a nawet trzech osób o tych samym imionach i nazwiskach²⁸, w tym także stolarzy. Na przestrzeni dłuższych odcinków czasu występowało wiele więcej powtarzających się takich przypadków. Dokładna analiza dokumentów umożliwiła rozdzielenie pozornie złączonych ze sobą życiorysów rzemieślników.

Dla uwypuklenia związków i tradycji zawodowych w rodzinie w biogramach zaznaczono zawód stolarza i koszykarza przy innych członkach

²⁸ M.in. było trzech Iwanów Leniwnko (w tym dwóch było sąsiadami, a jeden początkowo był tkaczem, a następnie stolarzem), trzech Pawłów Kiryiewiczów, w tym dwóch stolarzy, dwóch Parchomów Kiryiewiczów, dwóch Michałów Łusewiczów, trzech Iwanów Samusiewiczów, w tym dwóch stolarzy.

rodu. Nazwy łachewskich ulic zapisano, stosując jeden z kilku spotykanych w archiwaliach wariantów²⁹.

Większość odniesień do dokumentów gospodarczych klucza łachewskiego można dokonać poprzez wymienione w biogramach daty (zob. zestawienie dokumentów na końcu artykułu). Pozostałe archiwalia podane zostały w przypisach. Zawarte w wykazie informacje można w przyszłości rozszerzyć i zweryfikować w oparciu o księgi parafialne, których należałoby poszukiwać w archiwach białoruskich, a także o dokumenty z archiwum ksiąząt Sayn-Wittgensteinów.

STOLARZE ŁACHEWSCY³⁰

APANAS STOLARZ, wymieniony w 1791 r. w *Specyfikacji wszelkich Remanentów*. Jest on zapewne tożsamy z Apanasem Knorewiczem, jedynym stolarzem o tym imieniu notowanym przed i po tej dacie.

BAYDA [Bajda], nieznanzy z imienia brat Prokopa, po jego śmierci wymieniony 1 marca 1762 r. w liście Bonifacego Jana Zawistowskiego do księcia „Rybeńki”³¹. Zapewne zakończył działalność zawodową lub zmarł przed 1782 r., z którego pochodzi następny zachowany dokument.

PROKOP BAYDA [Bajda] (zm. luty 1762 r.), uczeń Hera, chwalony przez ekonoma łachewskiego Bonifacego Jana Zawistowskiego jako *doskonały do robót [...] fornerowanych*³²; w 1759 r.³³ mieszkał na ul. Każangrodeckiej. W latach 1764 i 1766³⁴ wymieniana była wdowa po nim – Anna Baydzicha (określana również *po Baydzie Stolarzowa*).

PROKOP BAJDA, mieszkał w 1782 r.³⁵ na ul. Kożangrodeckiej.

ŁUKASZ BASIUKIEWICZ [Boziukiewicz] GIECUG (zm. czerwiec 1760 r.³⁶), uczeń Hera, w 1742 r. zamieszkiwał na ul. Rybuńskiej. W 1747 r. książę Michał Kazimierz naka-

²⁹ Np. ul. Każangrodecka zapisywana jest także jako Kożangrodecka, Każangrodzka i Korzangrodecka; Ciechlińska jako Cechlińska, Lubaczyńska jako Lubczyńska; Rybuńska jako Ribuńska.

³⁰ Lista nie obejmuje Johanna Hera (Herra), wieloletniego majstra łachewskiej manufaktury, któremu został poświęcony osobny artykuł w tomie 5 *Stanu badań nad wielokulturowym dziedzictwem dawnej Rzeczypospolitej* (Białystok 2013) – A. Kasprzak, S.[S.] Mielezkiewicz, *Johann Her...*, s. 343–357.

³¹ AGAD, AR V, 18558, s. 19: List Bonifacego Jana Zawistowskiego z 1 marca 1762 r.

³² Zob. przyp. 31 („Prokop stolarz edukacji Hera, który był doskonały do robót stolarskiej fornerowanych [...], umarł w Niedziel dwóch mało co Chorując”).

³³ PHABM 694/2/4189, *Rejestr Miasta Łachwy* z 1759 r., k. 987.

³⁴ AGAD, AR XXV, 2173, *Raptularz Inwentarza...*, s. 26; PHABM 694/2/4189, *Regest Birczy pro Anno 1766*, k. 1035v.

³⁵ PHABM 694/1/4189, *Regestr Birż* [miasta Łachwa] *za Rok 1782*, poz. 130, k. 1007.

³⁶ AGAD, AR V, 18558, s. 4: List Bonifacego Jana Zawistowskiego, administratora Łachwy z 21 czerwca 1760 r. – „Łukasz Boziukiewicz, stolarz edukacji Hera, umarł, naktórego [pi-

zał wysłać go do Nieswieża³⁷, a w 1750 r. zrobić kanapę na wzór mebla w Grodnie³⁸. W 1751 r. wykonał drzwi i ramy według projektu architekta i w liczbie 94 sztuk odesłał je do Pałacu Kazimierzowskiego³⁹. W 1757 r. książę polecił dla niego zakupić w Królewcu drogie materiały (m.in. heban, drewno oliwne i orzechowe, cynę angielską, grube blachy mosiężne)⁴⁰.

SCIEPAN [Stefan] BASUKIEWICZ [Bosiukiewicz; Busiukiewicz, Busiukowicz, Biszukiwicz, Basiukiewicz, Bylinkowicz, Bysiukowicz, Bozinkiewicz, Boznikiewicz] (zm. przed 1798 r.), był prawdopodobnie młodszym bratem Łukasza Basiukiewicza, wymieniony 21 czerwca 1760 r. jako jego następcą w stolarni łachewskiej⁴¹. Miał córki: Praxedę, Pataję (Parasję) i Ullanę, wnuka Hryhora oraz zięcia Iwana Wiszniewskiego (Wiszniewicza). Mieszkał przy Rynku, w *Trzeciej Kwaterze za Mostem*. W różnym czasie dysponował placami na ul. Rybuńskiej, Ciechlińskiej, Bułatowskiej, w Dąbrowie, za Dworem, w dwóch miejscach na Podostrowiu, a dodatkowo miał w nieżnanym miejscu grunt mniejszy niż ¼ morgi. Wymieniony był także w latach: 1764⁴², 1765⁴³, 1766⁴⁴, 1768⁴⁵, po 1779, 1782, 1785, 1786⁴⁶, 1791, 1793 i 1796. Śmierć S.B. przed 1798 r. potwierdza zapis z tego roku dotyczący jego placu na Zarzeczcu – *Po zmarłym Sciepanu Basiukiewiczzu Ihnat Skrabiec*. W 1819 r. jego działkę pod Dworem na Zarzeczcu przejęła wdowa, Hanna Skrabcowa, z synami Ilią i Pawłem.

SIDOR BEREZKO, odnotowany w 1805 r. jako kucharz i stolarz; miał wnuki – Iwana i Annę; mieszkał na ul. Ciechlińskiej wraz zięciem Michałem Łusewiczem (stolarzem).

JAKIM BORYSZNY (zm. przed 1819 r.), brat Iwana, ojciec Maryi i Trochima; *chłopiec stolarski*⁴⁷ w 1786 r., stolarz w 1791 r. (lista *podatku puszczonego i rzemieślniczego*); mieszkał początkowo z bratem na ul. Ciechlińskiej (1785, 1791, 1793), w 1796 i 1798 r. ze swoją rodziną (jako żonaty wzmiankowany w 1793 r.) w Zaułku Ciechlińskim;

sane razem] miejsce chodzi brat Młodszy Nieboszczyka, ponieważ ma początki dobre do tejez Stolarskiej roboty”.

³⁷ *Ordynanse do Żychowieckiego Administratora Łacheskiego* z 19 grudnia 1747 r. (AGAD, AR XXIX, 5, s. 763) oraz z 4 października 1747 r. (AGAD, AR XXIX, 5, s. 718 – „Jak prędko powróci tam Her Mayster Stolarz, przykaż WmPan tak Łukaszowi, jak i wszystkim Stolarzom Czuczewickim y Łachewskim, Aby podług modelu, który on będzie dawał, jak najprędzej pośpieszali robotę i wygotowali tę Galeryię alias Bibliotekę moią pilno jako najpilniej przykazuje”).

³⁸ AGAD, AR XXV.

³⁹ PHABM 694/3/25, *Punkta do Żychowskiego, Administratora Łachewskiego* z 10 lipca 1751 r.

⁴⁰ AGAD, AR XXIX, 9, polecenie dla p. Papkowskiego z 18 czerwca 1757 r., s. 104.

⁴¹ Zob. przyp. 36.

⁴² PHABM 694/2/4189, *Regestr Stolarzow Łachewskich y Strawnych onym naznaczonych Roku 1764*, k. 358; AGAD, AR XXV, 2173, *Raptularz Inwentarza...*, s. 23.

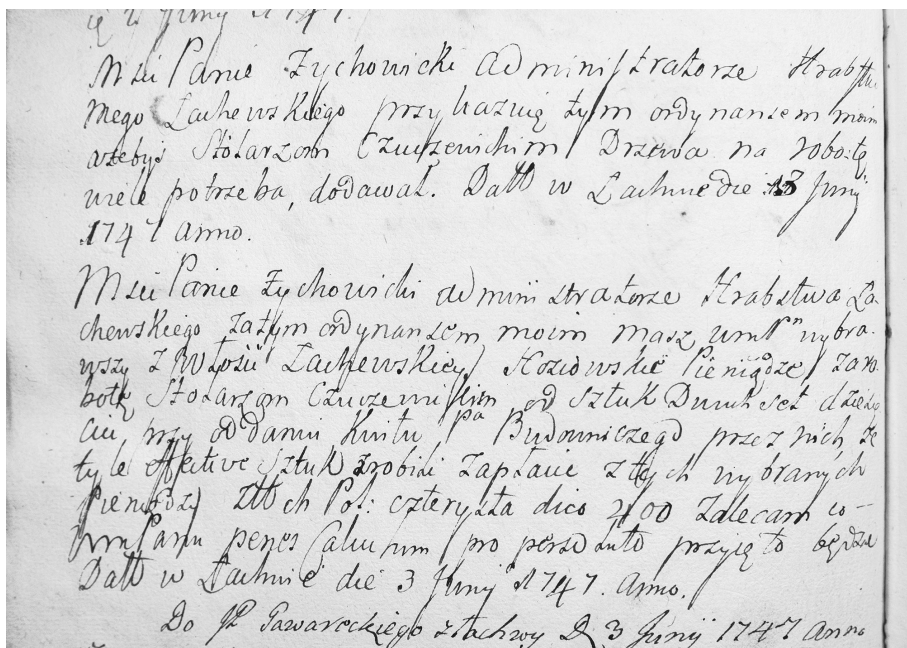
⁴³ PHABM 694/2/4189, *Regestr Birży* [miasta Łachwa] a 1765, k. 1016.

⁴⁴ PHABM 694/2/4189, *Regest...*, k. 1034.

⁴⁵ PHABM 694/2/4189, *Odebranie Czyszów z Miasta Łachwy w Roku 1768 Dnia 1 Xbra*, k. 1056.

⁴⁶ PHABM 694/2/4189, *Indegacia z Włości Łachewskich za rok 1784 y za 1785 czyniona w Łachwie Roku 1786 mca Junij Dnia 13*, k. 1424.

⁴⁷ Tamże.

Il. 5. Polecenie księcia Michała Kazimierza Radziwiłła z 3 czerwca 1747 r. nakazujące wydanie drewna stolarzom czuczewickim oraz zapłacenie im za roboty 400 zł pieniędzmi z dóbr łachewskich (AGAD AR XXIX/5, s. 541).

w 1819 r. odnotowano przejęcie po nim placu na ul. Ciechlińskiej przez 15-letniego syna Trochima i jego matkę.

IWAN BORYSZNY, brat Jakima, z którym mieszkał w 1785, 1791 i 1793 r. na drugiej stronie ul. Ciechlińskiej, od 1791 r. wraz z małoletnimi dziećmi: Pawłem i Katarzyną [Kacierzyną], od 1796 r. samodzielnie z żoną i dziećmi (również Pałahią, w 1798 r. z kolejnymi – Michałem i Taciałą, w 1803 r. także z Mikitą). W 1791 r.⁴⁸ trzymał pustosz na ul. Ciechlińskiej.

ANDREY DUCZMIEL (?), w 1786 r. wzmiankowany jako *chłopiec stolarski*⁴⁹.

CHOMA DZIEMIDOWICZ [Dziemiłowicz], ojciec Macieja, Lacka [Leona] i Ihnata, prawdopodobnie także Nikifora i koszykarza Hryhora; mieszkał na pierwszej (lewej) stronie ul. Lubaczyńskiej, dysponował również gruntem na ul. Każangrodeckiej oraz w Podostrowiu i na ul. Ciechlińskiej oraz w Sieliszczach. Wzmiankowany w latach 1782, 1785, 1786⁵⁰, 1795. Odnotowany jako żołnierz w obu inwentarzach z 1791 r., a bez informacji o wykonywanym zawodzie w 1791 r. na spisie podatku puszczonego i rzemieślniczego oraz w 1793 r.

⁴⁸ Informacja ta podana została tylko w jednym z dwóch, niemal bliźniaczych dokumentów (AGAD, AR XXV, 2176/1, s. 46–47).

⁴⁹ PHABM 694/2/4189, *Indegacia...*, k. 1424.

⁵⁰ Tamże.

- IWAN, stolarz, wzmiankowany w 1791 r. w *Specyfikacyi wszelkich Remanentów*.
- JAN, stolarz, wzmiankowany w 1791 r. w *Specyfikacyi wszelkich Remanentów*.
- MIKOŁAJ JANKOWICZ, wymieniony w 1859 r. jako syn Leona, mieszkał na ul. Lubaczyńskiej⁵¹. Dokument z 1860 r. wymienia Mikołaja, syna Iwana.
- CHARŁAN KIREJEWICZ [Kiryewicz] (zm. 1793–1796), ojciec Lukiasza [Łukiana] i Symona; mieszkał na ul. Każangrodeckiej (prawa strona od Rynku); wymieniony w 1782 i 1785 r., w 1793 r. mieszkał z synem, matką, szwagrem Mikitą Bayewiczem i jego rodziną; w 1785 r. płacił podatek od gruntu miasta Łachwy w Sieliszczach.
- KUPRIAN KIRYIEWICZ [Kirejewicz, Kiryłowicz, Kirysewicz] (zm. 1791–1793), ojciec Sciepana, Michała i stolarza Pawła; mieszkał przy rynku, w *Kwaterze IV* (w 1782, 1785 i 1791 r. – wszystkie dokumenty); wzmiankowany również w 1786 r.⁵² Miał działki po drugiej stronie ul. Ciechlińskiej, w Zaułku Ciechlińskim i w Sieliszczach.
- ŁUKIAN [Lukjan, Lukian, Lukiasz] KIRYIEWICZ [Kiryjewicz, Kirjewicz, Kiryewicz] (ur. 1751, zm. przed 1813), syn Charłana, brat Siemiona (Symona), ojciec stolarza Pawła, Wasila, Nasty, Audocii i Małaszy; mieszkał na ul. Każangrodeckiej, niedaleko Plebanii Unickiej. Miał również działkę po drugiej stronie tejże ulicy. Notowany w latach: 1786⁵³, 1791 (wszystkie dokumenty), 1793, 1796, 1798, 1803 i 1805 r. W 1813 r. głównym mieszkańcem domu na ul. Każangrodeckiej (głową rodziny) był syn Paweł, a w 1819 r. odnotowano przejście tegoż domostwa przez Pawła i jego rodzinę – żonę Maryę i córkę Pałahię.
- PARCHOM KIRYEWICZ [Kirewicz] (ur. 1789, zm. przed 1859), syn stolarza Kupriana; brat Sciepana, Michała i stolarza Pawła; mąż Parasii, ojciec stolarza Pawła i Maryi. W latach 1813, 1819, 1820 mieszkał z żoną i dziećmi oraz z bratem i jego żoną w kwaterach rynkowych Na Zarzeczcu przy Młynie; w 1829 i 1832 r. na ul. Każangrodeckiej również z synową Tacją [Tocią], rekrutką Maryą i jej matką Parasią; w 1837 r. dodatkowo z wnuczką Pałahią, parobkiem Romanem Kondratowem, a następnie (1848 r.) z wnukami Ilią i Procią, synowicą Tocią oraz Pawłem Usewiczem i jego małoletnimi córkami Natalą i Maryą, a także *plemiennicą* (krewną) Anną.
- PAWEŁ [Pawło] KIRYEWICZ (ur. 1782 lub 1783⁵⁴, zm. 1813–1819), syn stolarza Łukiana i Parasii; brat Wasila, Nasty, Audocii i Małaszy; mąż Marji [Maryi] (1796); ojciec Pałahii; wzmiankowany w latach: 1791, 1793, 1796, 1798, 1803, 1805, 1813. Mieszkał z najbliższą rodziną oraz z rodziną stryja Siemiona na ul. Każangrodeckiej. W 1819 r. odnotowano przejście przez niego rodzinnego domu po zmarłym ojcu.
- PAWEŁ KIRYEWICZ (ur. 1781, zm. 1829–1832), syn stolarza Kupriana, brat Sciepana, stolarza Parchoma i Michała; mąż Uścimii, ojciec Katarzyny [Kacierzyny], Natalii i Tacyany. Wzmiankowany jako dziecko w 1782 r., w 1796 r. jako żonaty. Mieszkał z bratem i jego rodziną, początkowo (1813, 1820) na Zarzeczcu przy Młynie (tam także miał plac – 1819, 1820), następnie (1829) na Każangrodeckiej (pierwsza strona). P.K. zmarł po 1829 r., bowiem w 1832 r. odnotowano przejście domu rodzinnego przez brata Parchoma.

⁵¹ Określenie zawodu przekreślone.

⁵² Tamże.

⁵³ Tamże.

⁵⁴ Dokument z 1813 r. wskazuje, że Paweł Kiryewicz urodził się w 1773 r., jednak wszystkie pozostałe dokumenty tego nie potwierdzają.

PAWEŁ KIRAJEWICZ, syn stolarza Parchoma i Parasii (ur. 1814 lub 1817), bratanek stolarza Pawła Kiryewicza; w 1859 r. mieszkający na ul. Każangrodeckiej. Odnotowany również w 1860 r. z dopiskiem *pod Zabudowaniami i Ogrodem*.

WASIL KIRYEWICZ, (ur. ok. 1789, zm. 1820–1829), zapewne syn Lukjana, mieszkał z żoną Heleną, synem Wincentym [Wincusem] i córką Parasią Na Zarzeczcu przy Młynie; zapiski z 1819 i 1820 r. wskazują, iż był zięciem Anny Skrabcowej, wdowy po ślusarzu. Mieszkał wówczas także z siostrą teściowej – Parasią Scigłanową i dzierżawił plac na ul. Każangrodeckiej po zmarłym Siemionu Kiryewiczu. Jego syn, mieszkający w 1859 r. na ul. Lubaczyńskiej, zapisany został jako Kirajewicz, w 1860 r. jako Kiraiewicz.

APANAS [Opanas] KNOREWICZ [Knurewicz, Knyrewicz, Kirciewicz] (zm. 1798–1803), brat Kireya, ojciec Stefana i Iwana oraz stolarzy Alexeya, Chwiedora i Hryhora, dziadek Maryi. Odnotowany jako *chłopiec stolarski*⁵⁵ w 1764 r., w późniejszym czasie jako stolarz. Mieszkał po drugiej stronie ul. Lubaczyńskiej, w latach 1782, 1785, 1791 (wszystkie dokumenty) wraz z rodziną swoją i brata (żoną i córką Ahapą), a w późniejszych latach (1796 i 1798) tylko z żoną i dziećmi. W 1782 r. miał grunt na ul. Ciecchlińskiej i w Sieliszczach, a w 1786 r. płacił *ugajne*⁵⁶.

SIMON KNUREWICZ, w 1768 r. mieszkał na ul. Lubaczyńskiej⁵⁷.

ALEX [Aloha, Alaxa] KNYREWICZ (ur. 1774⁵⁸, zm. 1829–1832), syn stolarza Apanasa i Anny, brat Iwana oraz stolarzy Chwiedora, Hryhora [Hrydzki, Grzegorza], mąż Parasii, ojciec stolarza Romana, Marki, Anny, Iwana, Ilii, Katarzyny oraz Hryhora; dziadek Kacierzyny, Maryi, Iwana, Saipana, Nasty, Pałahii, Zosi i Ahapy. Mieszkał z rodziną na odcinku ul. Lubaczyńskiej zwanym Uliczką do Rzeki. W 1819 r. zanotowano go jako *Stolarza w nauce*, który przejął dom po zmarłym bracie ojca, Kireju. W 1829 r. miał działki na ul. Lubaczyńskiej po Semeniu Paufusewiczu i Antonie Samusiewicz. Odnotowany również z ojcem w latach: 1791, 1796, 1798 oraz samodzielnie w: 1803 i 1805 i 1813 r.

CHWIEDOR KNYREWICZ (ur. 1781⁵⁹, zm. 1837–1848), syn stolarza Apanasa i Anny, brat Iwana oraz stolarzy Alexa i Hryhora, mąż Marii, ojciec Iwana, stolarza Hryhora i Heleny, dziadek Iwana. Mieszkał początkowo z ojcem (1782, 1791, 1796, 1798 r.), z bratem Alexem (1803, 1805, 1813), później jako właściciel domu (1829, 1832 i 1837 r.) z bratem Hryhorem i jego rodziną (żoną Marią i córką Marią) po drugiej stronie ul. Lubaczyńskiej. W 1819 r. miał na swojej ulicy plac po zmarłym stolarzu Parchomie Szylkiewicz (użytkowany już w 1803 r. przez Alexa Knyrewicza); w 1832 r. dzierżawił tam trzy działki, w 1837 r. dwie.

HRYHOR KNYREWICZ (ur. 1811), syn stolarza Chwiedora, brat Heleny, mąż Józefiny, ojciec Iwana; wymieniany w 1829, 1832, 1837, 1860 r.; w 1859 r. mieszkał na ul. Lubaczyńskiej.

⁵⁵ PHABM 694/2/4189, k. 358, *Regestr Stolarzów Łachewskich...*, k. 358.

⁵⁶ PHABM 694/2/4189, *Indegacia...*, k. 1424.

⁵⁷ PHABM 694/2/4189, *Odebranie Czyszów...*, k. 1057.

⁵⁸ Na taką datę wskazuje zapis z 1829 r. Być może był starszy, bowiem w 1791 r. został odnotowany jako żonaty. Jednak w dokumentach dotyczących mieszkańców Łachwy spotyka się wiele bardzo młodych małżonków.

⁵⁹ Potwierdzają tę datę dokumenty z 1791, 1796 i 1798 r. Inwentarz z 1832 r. wskazuje na jego urodzenie w 1790 r.

HRYHORY [Hryhor, Hrydzko, Grzegorz] KNYREWICZ (ur. 1787–1792), syn stolarza Apanasa i Anny, brat stolarzy Alexa i Chwiedora. W 1819 r. odnotowany jako *kuchmistrz doskonały służy u JWa Posesora w Łachwie*, mieszkający z bratem Alexem na ul. Lubaczyńskiej. W 1848 r. jako stolarz, właściciel domu ojca, mieszkał tam wraz z żoną Maryą, dorosłą córką Maryą, *brataniczem* Hryhorem, jego żoną Tocią oraz ich dziećmi Sciepanem i Maryą. Dzierżawił wówczas na tej samej ulicy *pustosze* po Szylkiewiczach i Kazimierzu Szylkiewiczach.

ROMAN KNYREWICZ [Knurewicz] (ur. 1804–1806), syn stolarza Alexa i Parasii, brat Iwana, Ili, Katarzyny i Mikołaja, mąż Parasii i Małachy (odnotowywanej w 1848 r.), ojciec Sciepana, Iwana, Nasty, Pałahii, Zosi i Ahapy; mieszkał wraz z rodziną brata Ilii na ul. Lubaczyńskiej. W 1832 r. wzmiankowany jako głowa rodziny i właściciel domu ojca. W 1832 i 1837 r. miał grunty na tejeże ulicy po Semeniu Paulusewiczu, Antonie Samusiewiczu i Alexieju Dziemidowiczu, a w 1837 r. także *pustosze* po Hrycu Szulkiwiczu. Notowany w latach 1848, 1859 i 1860.

IHNAT KOŁOSZYC, syn Sawy, odnotowany w 1859 r. na ul. Ciechlińskiej.

SAWA KOŁOSZYC (ur. 1807, zm. po 1848), syn Karmieja, brat Alony, Chomy i Joachima; w 1848 r. mieszkał na ul. Ciechlińskiej wraz z żoną Marią, synem Ihnatem (stolarzem) i jego rodziną (żoną Maryną, córką Hanną) oraz starcami: Antonem Rankowiczem i parobkiem Jakimem.

CHOMA KONONOWICZ, wzmiankowany w 1764 r.⁶⁰

ANDRZEJ [Andrey] KONOPACKI (ur. 1761–1768, zm. 1820–1829), brat Ihnata, ojciec stolarza Michała, Andrzeja, Oximii [Aximia] i Maryi, dziadek Anny i Nastusi; zamieszkiwał na ul. Lubaczyńskiej⁶¹ (1791⁶², 1796, 1803, 1805, 1813, 1819, 1820 r.), początkowo z matką i bratem Ihnatem, następnie z rodziną syna Michała (żoną Agatą i dziećmi – Anną i Nastusią) oraz *plemiennicami* (krewnymi) – Nastuchą Dziewodowiczową Rekrutką i małoletnią Teodosią. Wzmiankowany jako wdowiec w: 1798, 1819 i 1820 r.

ANDREJ KONOPACKI, prawdopodobnie syn stolarza Michała, odnotowany w 1859 r. na ul. Lubaczyńskiej. Krótko po tej dacie w tym miejscu mieszkał Sciepan Kienba, syn Pietra, o czym świadczy przekreślenie zapisu o Konopackim i dopisek o Kienbie.

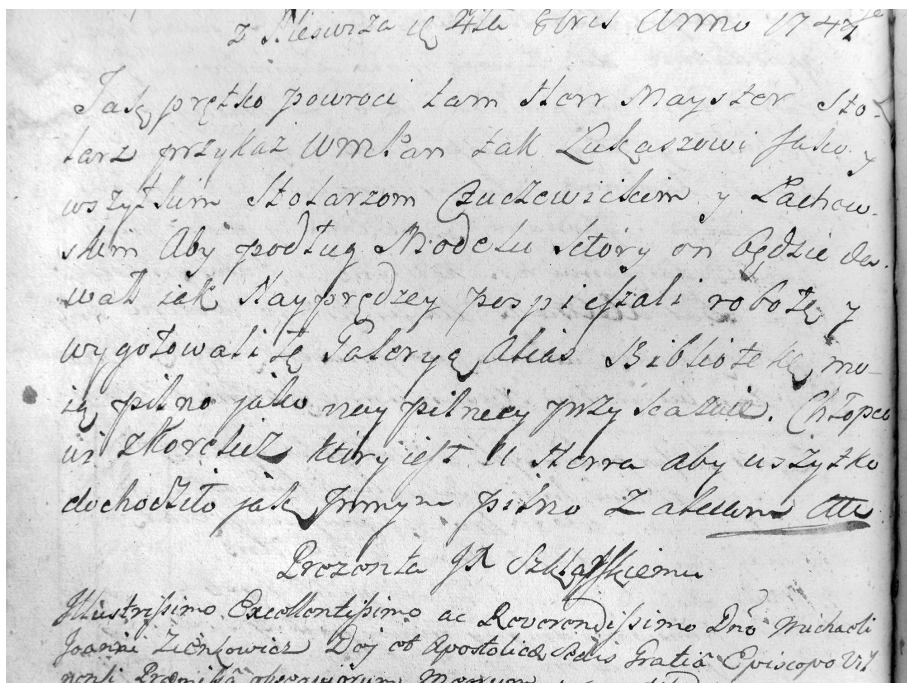
MICHAŁ [Michal] KONOPACKI (ur. 1788–1801⁶³, zm. 1837–1848), syn stolarza Andrzeja, żonaty z Ahapą [Agatą], ojciec Anny, Nastuchy, Józefa (żonatego z Ahapą [Agatą]) i Nataszy; dziadek Taciany. Jego synem był też prawdopodobnie stolarz Andrej Konopacki (odnotowany w 1859 r.). W latach 1829, 1832, 1837 mieszkał w domu rodzinnym na ul. Lubaczyńskiej (pierwsza strona) wraz z najbliższą rodziną i zięćmi – stolarzem Andrujem (Andrzejem) Pierszkiewiczem i Sciepanem z Rudni. Wymieniony wraz z ojcem w latach: 1796, 1798, 1803, 1805, 1813, 1819 i 1820.

⁶⁰ PHABM 694/2/4189, k. 358, *Regestr Stolarzów Łachewskich...*, k. 358.

⁶¹ W latach 1796, 1803 i 1805 ten odcinek Lubaczyńskiej zwany był Uliczką do Rzeki.

⁶² Wszystkie dokumenty z 1791 r.

⁶³ Skrajna data urodzin 1801 r. została podana w dokumentach z 1832 i 1837 r. mylnie, bowiem w 1798 r. odnotowano go jako 10-latkę, w 1803 i 1805 r. jako 14-letniego chłopca, a w 1813 r. jako 20-latkę; jednak w 1791 r. i 1796 r. nie został odnotowany wraz ze swoją rodziną w spisie mieszkańców.

Il. 6. Polecenie księcia Michała Kazimierza Radziwiłła z 4 października (8bris) 1747 r. nakazujące Łukasowski oraz stolarzom łachewskim i czuczewickim zrobienie biblioteki w Nieświeżu wg modelu Hera (AGAD AR XXIX/5, s. 718).

CHWEDOR LENIEWKO, wzmiankowany jako *chłopiec stolarski*⁶⁴ w roku 1786.

ALEXY [Alexa, Alexiey] LENIWKO (ur. 1789–1797, zm. 1832–1837), syn stolarza Chomy i Anny, brat Maryi, mąż Hrypy i Maryi (odnotowana w 1837 r.), ojciec Katarzyny [Kacierzyny]; mieszkał na ul. Ciechlińskiej wraz z matką, siostrą i swoim późniejszym szwagrem Sawko Kołoszycem [Kołoszynem], a następnie z jego rodziną (dziećmi Ihnatem, Mikołajem, Józefem i Pałahią) oraz Antonem Raukowiczem, jego żoną Pałahią i synem Prokopem. Odnotowany na listach podatkowych miasta Łachwy również w latach: 1820, 1829, 1832.

ANDREY (Andrej, Andrzej) LENIWKO (ur. ok. 1788–1789, zm. 1829–1832), syn stolarza Iwana; brat Ihnata, Jakowa, Macieya (Maysieya), Adaryi; mąż Maryi [Marii], ojciec Audocii, Agaty, Anny i Parasi; odnotowany przy ul. Ciechlińskiej (pierwsza strona), w 1803, 1805 1813 r. wraz z ojcem, w latach 1819, 1820 z żoną i córkami, bratową Parasią (wdową) i jej córką Anną oraz z bratankami Cimochem i Pawłem; w 1829 r. także z Tacianą, córką Cimocha. Z roku 1819 r. pochodzi informacja o przejęciu przez niego gruntu po bracie Ihnacie na drugiej stronie ul. Ciechlińskiej.

CHOMA LENIWKO (ur. ok. 1749, zm. 1820–1829), ojciec Hawryła [Hauryla], Audoci, Maryi i Pałahii, dziadek Hryszki i stolarza Alexego. W 1805 r. zamieszkiwał w Zauł-

⁶⁴ PHABM 694/2/4189, *Indegacia...*, k. 1424.

ku Ciechlińskim, w późniejszym czasie na Ciechlińskiej – w 1813 r. z wnukiem i jego żoną Hrypiną oraz ze służącą Hanną i jej córką Marją, w 1819 r. także z prawnuczką Kacierzyną, córkami Maryą (rekrutką) i Pałahią oraz z mężem Pałahii Antonem Raukowiczem, zbiegiem. Miał wówczas dodatkowy plac na ul. Ciechlińskiej. Jako wdowiec wzmiankowany w 1803, 1805, 1813 r. W 1832 r. odnotowano po nim grunt na ul. Bułatowskiej przejęty na magazyn *sielski*.

CHWEDOR LENIWKO, wzmiankowany jako *chłopiec* stolarski⁶⁵ w 1786 r.

IWAN LENIWKO [określany w dokumentach jako Iwan trzeci Leniwko] (zm. 1813–1819), ojciec Ihnata, Jakowa, Macieya (Maysieya), Adaryi i stolarza Andrya [Andrzeja], dziadek Anny, Cimocha, Parasii i Mikity; wymieniony w latach: 1791 (w obu inwentarzach), 1793, 1796 i 1798 jako tkacz, w 1803, 1805 i 1813 r. jako stolarz; zamieszkały na ul. Ciechlińskiej wraz z żoną i synami, od 1803 r. z kolejnymi wnukami, a w 1813 r. również ze służbą. W 1819 r. odnotowano go jako zmarłego.

NAUM LENIWKO (zm. 1798–1803⁶⁶), ojciec Chwiedora i dwóch nieznanych z imienia córek; dziadek Hawryły, Hryhora, Alexieya oraz Maryi, Audocii i Aximii; w 1785, 1791 r. (wszystkie dokumenty), w 1793 i 1796 r. mieszkał z dziećmi, zięciem Chomą Kiryiewiczem i wnukami w Zaułku Ciechlińskim; w 1798 r. również z drugim zięciem Iwanem r. wzmiankowany jako wdowiec. W 1785 i 1791 r. użytkował grunt w Ciechlinie od Brodu, w latach 1791, 1793, 1796 i 1798 – plac po drugiej stronie Ciechlińskiej, w 1798 r. również plac na ul. Bułatowskiej, w 1805 r. tylko na ul. Ciechlińskiej.

JEWSIEJ LUSIEWICZ, w roku 1742 mieszkał na ul. Lubaczyńskiej (pierwsza strona).

H[K]ONON (?) LUSIEWICZ [Luniewicz], w 1764 r. mieszkał po lewej stronie ul. Lubaczyńskiej. Nie można wykluczyć, iż jest to Konoń Łubiewicz.

KONOŃ ŁUBIEWICZ (?), wym. w 1766 r. jako syn stolarza⁶⁷, zamieszkały na ul. Lubaczyńskiej. Nie można wykluczyć, iż jest to Honon Lusiewicz.

CHOMA ŁUSEWICZ [Lusewicz], wzmiankowany w 1768⁶⁸ i 1782 r., mieszkał wówczas na ul. Lubaczyńskiej. Prawdopodobnie wymieniony w 1791 r. w *Specyfikacji wszelkich Remanentów* (bez podania zawodu).

IWAN ŁUSEWICZ, syn Chwiedora [Fiedora], odnotowany w 1859 i 1860 r. na ul. Lubaczyńskiej.

MICHAŁ ŁUSEWICZ [Lusewicz] (ur. 1771–1778, zm. 1829–1832), odnotowany jako wdowiec w 1813 r. (zamieszkiwał wówczas na ul. Ciechlińskiej z małoletnimi synami: Iwanem i Józefem) i w 1819 r. W 1820 i 1829 r. wymieniono jego drugą żonę Annę, synów: Iwana z żoną Oxymią [Aximią] i Józefa [Józeffa] z żoną Marią i synem Chwiedorem oraz córki: Maryę i Agatę. W 1829 r. odnotowano go ponownie jako wdowca mieszkającego z synem Józefem i jego rodziną oraz synową Oxymią, wdową, a w 1832 r. tylko syna Józefa i jego najbliższych.

⁶⁵ Tamże.

⁶⁶ W inwentarzu z 1803 r. nie ma wymienionego Nauma Leniwki, wzmiankowane są za to jego place na Ciechlińskiej i Bułatowskiej. Jeszcze w 1805 r. wymieniono plac Nauma Leniwki na ul. Ciechlińskiej. Praktyka określania placów od nazwisk osób zmarłych była dość często stosowana w Łachwie w II połowie XVIII i w I połowie XIX w.

⁶⁷ PHABM 694/2/4189, *Regest...*, k. 1034v.

⁶⁸ PHABM 694/2/4189, *Odebranie Czyszów...*, k. 1056v.

SCIEPAN ŁUSEWICZ [Lusewicz, Lusiewicz, Łusowicz] (ur. 1769, zm. 1820–1829), żona Parasia; wzmiankowany w 1796 r. jako *chłopiec stolarski*, żonaty, mieszkający – podobnie jak w 1798 r. – na Zarzeczcu z żoną, synem Hryhorem, bratem Michałem i jego żoną oraz z matką, a także z krewnymi Pawłem i Parchomem Kiryewiczami; w latach 1803 i 1805 z kolejnymi dziećmi, Iwanem i Ahapą Na Zarzeczcu przy Młynie, a w 1820 r. z najbliższą rodziną i najmłodszym synem Hawryłem na ul. Ciecchlińskiej. Prawdopodobnie do niego należał w 1798 r. plac w Zaułku Ciecchlińskim. Miał również place na ul. Ciecchlińskiej (w 1813 r. jeden, w 1819 r. – trzy). Prawdopodobnie wymieniony⁶⁹ w 1791 r. w *Specyfikacyi wszelkich Remanentów* (bez podania zawodu, podobnie jak w 1820 r.).

NICYPER ŁUSIEWICZ, w 1785 r. mieszkał po drugiej stronie ul. Lubaczyńskiej.

JAKOW MIELNIK, wzmiankowany w 1769 r.⁷⁰

KUŻMA NAUKOWICZ [Nawkiewicz, Naukowicz, Noukowicz] (zm. 1805–1813), brat Gusieya i Jewsieya, ojciec stolarza Wasila, Marysi, Urunii [Aurenii], Kropy, Kucierzyny i Anny, stryj Pawła, Antona, Jakowa i Małachy; dziadek stolarza Ihnata, Maryanny i Aurenii, pradziadek stolarza Wincentego. W roku 1764 odnotowany jako *chłopiec*, a następnie jako *stolarz*⁷¹. Mieszkał na ul. Bułatowskiej (druga strona)⁷², w 1766 r.⁷³, po 1779 r. z bratem, w 1782 r. również z żoną, synem i bratankami, w latach 1791 (wszystkie dokumenty), 1793, 1796 i 1798 – z kolejnymi dziećmi oraz z rodziną syna (żoną Chimią i dziećmi – Ihnatem, Maryą i Hrypiną), ponadto w 1803 i 1805 r. z najmłodszymi dziećmi: Krypą, Kucierzyną i Anną. Miał wówczas (podobnie jak w latach 1782, 1791 [wszystkie dokumenty], 1785, 1796 i 1798) dwa place w Zaułku Ciecchlińskim, w 1791 r. *pustosz* na ul. Ciecchlińskiej, a w 1785 r. płacił podatek za grunt miasta Łachwy we wsi Krasne. W 1813 r. brak K.N. w wykazie mieszkańców Łachwy, a jako właściciela jego domu odnotowano syna Wasila z rodziną. Wzmiankowany również w latach: 1765⁷⁴, 1768⁷⁵, 1786⁷⁶.

ANDRZEY NAWKOWICZ, w 1759 r. mieszkał na ul. Rybuńskiej⁷⁷.

IHNAT NAWKOWICZ [Naukowicz] (ur. 1789, zm. 1848–1859), syn stolarza Wasila, żonaty z Maryą; ojciec stolarza Wincentego, Zmitruka, Jakowa, Chwiedora, Agaty, Nasty, Dimitra, Hanny i Marji; ojczym Zwiczera i Chwiedora; dziadek Parasii i Agaty. Wy-

⁶⁹ W tym samym czasie mieszkał w Łachwie jeszcze inny Sciepan Łusewicz, ojciec Wasyla, brat Piotra.

⁷⁰ PHABM, 694/2/4189, k. 1087v.

⁷¹ Jako „chłopiec” wymieniony został w *Regestrze Stolarzów Łachewskich...* (PHABM 694/2/4189, k. 358), a jako stolarz w rozliczeniach czynszu mieszkańców Łachwy z 1764 r. (AGAD, AR 2173, s. 27).

⁷² W 1765 r. odnotowano, że mieszkał na ul. Rybuńskiej (druga strona), być może jednak chodzi o Bułatowską, gdyż nie odznaczono teje ulicy w spisie, a we wszystkich tego rodzaju dokumentach stosowano ściśle kolejność ulic (PHABM 694/2/4189, *Regestr Birży* [miasta Łachwa] a 1765, k. 1018v.).

⁷³ PHABM 694/2/4189, *Regest...*, k. 1036v.

⁷⁴ PHABM 694/1/4189, *Regestr Birży a 1765*, k. 1018v.

⁷⁵ PHABM 694/2/4189, *Odebranie Czynszów...*, k. 1058.

⁷⁶ PHABM 694/2/4189, *Indegacia...*, k. 1424.

⁷⁷ PHABM 694/2/4189, *Rejestr...*, k. 987.

- mieniony wraz ojcem w latach 1796, 1798, 1829 i samodzielnie w 1832, 1837 i 1848 r. Zamieszkiwał wraz z rodziną na ul. Bułatowskiej. Dzierżawił plac po Jakowie Smolerowiczu (1829) i Trochimie Kisluku (1832, 1837) oraz działkę na ul. Każangrodeckiej (1848).
- WASIL NAWKOWICZ [Naukowicz] (ur. 1763–1773, zm. 1832–1837), syn stolarza Kuźmy, brat Marysi, Urunii [Aurenii], Krypy, Kucierzyny i Anny; mąż Parasii, ojciec stolarza Ihnata, Lukiana i Anny; dziadek Pietruka, stolarza Wincentego, Hanny i Maryi; wzmiankowany z ojcem jako żonaty w latach: 1791, 1793, 1796, 1798, 1803, 1805. Mieszkał na ul. Bułatowskiej wraz z najbliższą rodziną (żona i dzieci), krewnymi – Marcinem i Hryhorem Sześciukiem oraz służbą. Miał dwa place na ul. Ciechlińskiej (1819 r.; jeden w 1813 r.). Odnotowany również w 1813 r., a w 1829 r. jako wdowiec. Po tej dacie przekazał synowi dom, bowiem to Ihnat został wymieniony w 1832 r. jako jego właściciel (bez zaznaczonego zawodu).
- WINCENTY NAWKOWICZ [Naukowicz] (ur. 1817, zm. po 1859), syn stolarza Ihnata i Maryi, brat Zmitruka, Jakowa i Chwiedora, mąż Ulany, ojciec Pałasi. W 1832, 1848, 1859 i 1860 r. mieszkał wraz z rodziną na ul. Bułatowskiej.
- NIKIFOR PAUŁUSEWICZ [Pałusewicz, Pawłusewicz, Paulusiewicz, Pawłowski, Pawłuk] (ur. 1799, zm. po 1848), syn Iwana [Jana] i Parasi, brat stolarza Siemiona (Semena) i Marcina (Mikołaja); mąż Anny, ojciec Ahapy (Agaty), Tacyani i Andreja; w 1819 i 1820 r. mieszkał w chacie zmarłego Kondrata Smolerowicza na ul. Lubaczyńskiej wraz z żoną i roczną córką, młodszym bratem Siemionem [Semenem] oraz matką. W 1819 r. wzmiankowano przejęcie przez niego domu po dziadku *Zmarłym Stolarzu Romanie Paulusewicu i po spaleniu się* oraz działkę *bez budowy* na ul. Każangrodeckiej. W latach 1829, 1832, 1837 i 1748 mieszkał na ul. Każangrodeckiej dodatkowo z kolejnymi dziećmi, żoną brata Semena – Ahapą oraz z Andrejem [Andrujem] Zajączkowskim, wdowcem.
- ROMAN PAUŁUSEWICZ [Paulusiewicz, Paułusewicz, Połusewicz, Pawłusiewicz, Pawłusiewicz, Pałusciewicz, Paułujewicz] (ur. 1753–1763, zm. 1813–1819), brat Siemiona (Semena), mąż Parasii, ojciec Iwana, Chwiedora, Kuźmy, Wasila, Marysi i Józefa (Jesypa), dziadek Antona, Wasila, Tacyani, Ahapy, stolarza Nikifora⁷⁸, Marcina (Mikołaja) i Semena. Wzmiankowany jako *chłopiec* stolarski⁷⁹ w 1764 r., jako stolarz w latach: 1782, 1785, 1786⁸⁰, 1791 (w trzech dokumentach), 1796, 1798, 1803 i 1805, 1813. Mieszkał na ul. Każangrodeckiej (druga strona) ze swoją rodziną (żoną, kolejnymi dziećmi i synowymi – Parasią i Kaliną, wnukami, bratem, jego żoną i synami). W 1782 r. miał grunty w Słupiczej Nowinie, za Dwornym Pastwiskiem i w Sieliszczach (także w 1785 r.), w 1791 i 1798 r. miał działkę na ul. Każangrodeckiej, na której w 1805 r. po-

⁷⁸ W dokumencie z 1819 r. (AGAD, AR XXV, 2189, s. 37–38, 69–70) Nikifor, w opisie chaty na ul. Lubaczyńskiej, w której mieszkała rodzina Romana Paułusewicza [Pawłusiewiczza], został określony jako syn Romana, a przy nocie o spalonej chacie po Romanie na ul. Każangrodeckiej jako wnuk. Również zapis z 1803 r. (AGAD, AR XXV, 2186, s. 24–25) nie jest jednoznaczny – „Stolarz Roman Połusiewicz Ż[onaty], S[yn] Iwan Ż[onaty], Chwiedor Ż[onaty], Kuźma (18), Jesip (1), wnuki Syn Nikifor (5)...”. Za wnukiem przemawia niemal identyczny wpis z 1805 r. (AGAD, AR XXV, 2187, s. 22–23) precyzujący pokrewieństwo – „wnuki Syna Nikifor (5)...”. W nawiasach podano wiek wymienionych osób.

⁷⁹ PHABM 694/2/4189, *Regestr Stolarzów Łachewskich...*, k. 358.

⁸⁰ PHABM 694/2/4189, *Indegacia...*, k. 1424.

19

AR V

Ciebie Oświadczy Mię dzieje
Lanie y Dobrodzieju.

Ody nani Jo. W. Ma. Mi. Pana y Dobrodzieju. Dobrotom z: 28: przesontis o gwał-
 nie siadmej z potudnia, pastug ktoręż sal w Dodaniu z bosa
 na nasieku; i ulotki na wistawienia obny dyta do Dub. B. kosta
 dostawcy staraję być.
 Na ten kta od niedziel killei postane do Jo. W. Ma. Mi. Pana y Dobrodzieju
 dopracowania i rozklatki; ponie wsi w y potrzebne do Dyspa-
 tyj; Jasparskiej.
 Prokopa Stolarz i Duktury Hora ktoręż byłt doskonały do robot st-
 larskiej funembandy; od niedziel z wosz maty w Choruzi
 umarł; wie brata na Tydnie z Ar. Dy. Łachewskiej. Tedy
 ieden; ten przy ubemaj Jo. W. Ma. Mi. Pana y Dobrodzieju. Łukasowi
 Samusiewiczowi abij byłt pozwolony ten zę Jasparskiej.
 Samey mi unoy Jo. W. Ma. Mi. Pana y Dobrodzieju. Lapi sę
 Rayniffy Pawo stion

z Łachuj
 y Maan
 1762 r.

Jan Basyfi Zawistowski

Il. 7. List Jana B. Zawistowskiego z 1 marca 1762 r., w którym informuje księcia Michała Kazimierza Radziwiła o śmierci stolarza Prokopa i zapytuje go o zgodę na przekazanie po zmarłym pieniędzy z arendy łachewskiej Łukasowi Samusiewiczowi (AGAD AR V 18558, k. 19).

- stał dom (jeszcze niezamieszkały). W 1819 r. odnotowano spalenie się domu po zmarłym Romanie i przejęcie go przez wnuka Nikifora.
- ANTON PAWŁUSEWICZ (ur. 1782, zm. 1829–1832), ojciec Iwana i Anny; odnotowany w 1829 r., zamieszkały na ul. Każangrodeckiej (pierwsza strona) z żoną Tacianą, zięciem stolarzem Józefem Samusiewiczem oraz małoletnim pasierbem Trochimem. Zmarł zapewne przed 1832 r., gdyż nie został odnotowany w domu przejętym przez zięcia i córkę.
- PAWŁUSEWICZ, syn Kościuka, młynarza, w 1742 r. wymieniony z ojcem przy Rynku, w *Trzeciej Kwaterze za Mostem*.
- SIEMION [Semen] PAWŁUSIEWICZ [Pawłowicz, Pawłosewicz] (ur. 1802⁸¹, zm. po 1859), syn Iwana [Jana] i Parasii, brat stolarza Nikifora Paułusiewicza i Marcina (Mikołaja); żonaty z Ahapą, ojciec Siemiona, Natalii; mieszkał z matką, bratem Nikiforem i jego rodziną, w 1819 i 1820 r. na ul. Lubaczyńskiej, później (1829, 1832, 1837, 1848) na ul. Każangrodeckiej. W 1859 i 1860 r. wymieniony bez brata⁸².
- ANDRZEJ PIERSZKIEWICZ (ur. 1803–1812, zm. 1848–1859), syn Wasila; odnotowany w 1819 r. wraz z rodzeństwem, Michałem i Proximią; w 1829, 1832, 1837 r. mieszkał w domu swego teścia, stolarza, Michała Konopackiego, na ul. Lubaczyńskiej. W 1848 r. wzmiankowany jako stolarz mieszkający w tymże domu (w roli głowy rodziny), już bez teścia, z żoną Anną, synem, córką Nastuszą i zięciem Sciepanem, rudnikiem, oraz z ich synem Adamem, a także z synem Michała Kononowicza – Józefem.
- SCIEPAN POREK (?), wzmiankowany jako *stolarczuk*⁸³ mieszkający w 1782 r. na ul. Rybuńskiej.
- IWAN SIEREDA POUCH, odnotowany w 1819 i 1820 r. na ul. Ciechlińskiej z adnotacją: *w Nieświeżu z żoną; przejął po ojcu grunt na ul. Ciechlińskiej (druga strona), który z żoną z tamtąd [z Nieświeża] urabia podług karty JO Xcia Dominika*. W 1832 r. grunt po nim na ul. Kowalskiej opłacał Jan Poczesny.
- MIKITA POUCH [Powch] (zm. 1805–1813), ojciec Iwana, dziadek Anny [Hanny] i Ahapy; mieszkał z rodziną w Zaułku Ciechlińskim (po prawej stronie od Ciechlińskiej) [Ciechlińskiej], gdzie również miał plac, przejęty w późniejszym czasie (1819 r.) przez Chomę Leniwko. Wzmiankowany w latach 1785, 1791 (wszystkie dokumenty), 1793, 1796, 1798, 1803 i 1805.
- SCIEPAN [Supan] POUCH, wymieniony w 1759⁸⁴ i 1764 r. jako *stolarczuk*, mieszkał w 1759 r. na ul. Rybuńskiej, a w 1764 r. na ul. Ciechlińskiej.
- IWAN PRZYBORA, odnotowany jako *chłopiec* stolarski⁸⁵ w 1786 r.
- HRYC RAUKOWICZ (zm. 1805–1813), ojciec Wasila, Sciepana, stolarza Kupiana i Jakowa; dziadek Ahapy, Saipana, Iwana, Hawryły, Hryhora, Małaszy i Aleny; w 1782 r. wzmiankowany jako kowal, w 1785 r. jako stolarz i żołnierz. W kolejnych latach (1793,

⁸¹ Semena zapisano w 1803 r. jako roczne dziecko, powtórzono ten zapis w 1805 r. (!), w 1819 r. jako 15-latkę (jednocześnie jako syna Romana), co potwierdzono zapisem z 1829, 1832 r. Dane z 1813 i 1848 r. wskazują na rok urodzenia 1810.

⁸² W dokumentach tych odnotowano tylko właścicieli i głównych najemców domów.

⁸³ PHABM 694/1/4189, *Registr Birz* [miasta Łachwa]..., poz. 130, k. 1007v.

⁸⁴ PHABM 694/2/4189, *Rejestr*..., k. 987.

⁸⁵ PHABM 694/2/4189, *Indegacia*..., k. 1424.

- 1796, 1798, 1803, 1805) zajmował się kowalstwem. Mieszkał po drugiej stronie ul. Lubaczyńskiej, miał również działkę na tejże ulicy w 1791 r. (oba inwentarze), a w 1782 i 1785 r. dzierżawił grunty od miasta Łachwy za Dwórnym Pastwiskiem i Ślupiczey Nowinie; w 1803 i 1805 r. miał plac przy ul. Ciechlińskiej (druga strona).
- KUPRYAN RAUKOWICZ [Rawkowicz] (zm. 1805–1813), syn stolarza Hryca, ojciec Hryhora, Małaszy i Aleny, wymieniony jako *chłopiec* stolarski w 1786 r.⁸⁶ Mieszkał przy ul. Lubaczyńskiej (na odcinku zwanym Uliczką do Rzeki), w 1798 r. wraz z ojcem i bratem Sciepanem (kowalami), w 1803 i 1805 r. również z dziećmi i matką. Miał wówczas grunt na ul. Ciechlińskiej (druga strona). W 1803 i 1805 r. wzmiankowano go bez wymienienia zawodu. W 1829 r. odnotowano po nim *pustosz*.
- ILIA RUBLEWSKI, syn Sciepana, odnotowany w 1859 r. jako *stolarz skarbowy*, mieszkający na ul. Lubaczyńskiej.
- ANTONI SAMUSIEWICZ⁸⁷ (zm. 1820–1829), wzmiankowany w 1759 r.⁸⁸ jako *stolarz*, w 1764 i 1765 r. jako *Slosarz*, w 1766 r.⁸⁹ ponownie jako *stolarz*. Mieszkał wówczas na ul. Rybuńskiej. W 1793 r. odnotowany (bez określenia zawodu) z rodziną (żona i małoletnie córki – Parasia i Pałahia) na ul. Lubaczyńskiej, po lewej stronie od Rynku. W 1820 r. Anton Samusiewicz miał plac na ul. Lubaczyńskiej po wdowie Olexowej Dziemidowiczowej. W 1829 r. zanotowano *pustosz* (plac) po Antonim Samusiewiczuz na ul. Lubaczyńskiej.
- IGOR SAMUSIEWICZ, wzmiankowany w 1786 r.⁹⁰
- IHNAT [Ignacy] SAMUSIEWICZ (ur. 1774–1778, zm. 1820–1829), syn stolarza Iwana, brat Mateusza, stolarza Romana i Anny (Hanny); dwukrotnie żonaty – z Ullaną i Anną [Hanną – przed 1819 r.], dzieci – Szymon (szewc), Józef [Józeff] (stolarz), Mikołaj, Antonina. Wymieniony wraz z ojcem w latach: 1793, 1796; z bratem Romanem w 1803, 1805, 1813 r. Mieszkał z matką i pozostałą częścią rodziny na Zarzeczcu przy Młynie (1803, 1805 r.), w późniejszym czasie (1813 r.) bez matki, a z najmłodszymi synami oraz z rodziną brata (żona z córkami Hanką i Katarzyną). W 1819 i 1820 r. bez rodziny brata, z pasierbem Komieyem Samusiewiczem, jego żoną Anną i synem Michałem. Miał place Na Zarzeczcu (przed 1819 r. sprzedał go Żydowi Ruminowi Jankielewiczowi) i ul. Rybuńskiej.
- IWAN [Jan] SAMUSIEWICZ [Samuszewicz] (zm. 1798–1803), zapewne syn stolarza Łukasza, po którym przejął narzędzia w 1779 r., a następnie kierownictwo w stolarni łachewskiej po śmierci Johanna Hera; matka Katarzyna, brat Paweł; dzieci – Mateusz, stolarze Ihnat i Roman, córka Hanna. W 1764 r. odnotowany jako *chłopiec*⁹¹, w tymże 1764 r. jako *stolarczuk*, w 1765, 1766, 1768 r.⁹² i w kolejnych latach jako stolarz, w 1785 r. – *Master Stolarz*. Mieszkał przy Rynku, w *Kwaterze Trzeciej za Mostem*, w 1764, po 1779,

⁸⁶ Tamże.

⁸⁷ Ze względu na lakoniczność niektórych zapisów nie można wykluczyć, że dotyczą one dwóch osób.

⁸⁸ PHABM 694/2/4189, *Rejestr...*, k. 987.

⁸⁹ PHABM 694/2/4189, *Regest...*, k. 1035v.

⁹⁰ PHABM 694/2/4189, *Indegacia...*, k. 1424.

⁹¹ PHABM 694/2/4189, k. 358, *Regestr Stolarzów Łachewskich...*, k. 358

⁹² PHABM 694/2/4189, *Regestr Birży* [miasta Łachwa] a 1765, k. 1016; PHABM 694/2/4189, *Regest...*, k. 1034; PHABM 694/2/4189, *Odebranie czynszów...*, k. 1056. Wymieniony również

w 1782, 1785 r. wraz z bratem, później tylko z żoną i dziećmi – Mateuszem, Ihnatem, Romanem, Hanną (1791⁹³, 1793, 1796, 1798). Dysponował działkami na ul. Rybuńskiej (1791), w Zaułku Ciechlińskim (1798), za Dwornym Pastwiskiem (1785). W 1791 r. odebrał przydział zboża skarbowego. W roku 1803 odnotowano tylko jego plac w Zaułku Ciechlińskim, a jako głowę rodziny w domu Na Zarzeczcu Przy Młynie (inna nazwa trzeciej kwatery rynkowej) – syna Ihnata.

IWAN SAMUSIEWICZ (ur. 1777–1783, zm. 1819–1820), syn szklarza, ogrodnego i „zakrystyana” Pawła i Katarzyny, brat Łukasza i Parasii, Marysi i Tacyany, mąż Zofii, ojciec Małazy, Audocii, Heleny, Wincentego i Michała; bratanek stolarza Iwana; wzm. bez wymienienia zawodu w 1803, 1805 r., oraz jako stolarz w 1813⁹⁴. Zapis z 1819 r. „szklarz i zakrystyan” może odnosić się do niego lub do zmarłego ojca. W 1820 r. wdowa Zofia Samusiewiczowa mieszkała wraz z dziećmi w domu ślusarzowej Anny Skarbcowej (Skrabcowej) Na Zarzeczcu Przy Młynie.

JÓZEF SAMUSIEWICZ (ur. w latach 1803–1808, zm. przed 1837), syn stolarza Ignacego [Ihnata], w roku 1829 mieszkał na ul. Każangrodeckiej u teścia, stolarza, Antona Pawłusewicza. W 1832 r. odnotowano go jako głowę rodziny, prawdopodobnie w tym samym domu, wraz z żoną Anną, jej bratem Iwanem Pawłusewiczem oraz ze swoim młodszym bratem Mikołajem i jego żoną Katarzyną. Zmarł zapewne przed 1837 r., gdyż nie wymieniono go w domu przejętym przez brata – stolarza Mikołaja Samusiewicza.

ŁUKASZ [Lukasz] SAMUSIEWICZ, w 1742 r. określony jako *Stolarz Mayster*, mieszkał przy Rynku, w *Trzeciej Kwaterze za Mostem*. Wzmiankowany w latach 1759⁹⁵, 1760⁹⁶ i 1762⁹⁷; w 1779 r. *naczynie* po nim przejął syn stolarz Iwan [Jan].

MIKOŁAJ SAMUSIEWICZ (ur. 1812), syn stolarza Ihnata [Ignacego], brat stolarza Józefa; zamieszkiwał w 1837 r. na ul. Każangrodeckiej wraz z żoną Kataryną, szwagrem Iwanem Kiszkieviczem i jego żoną Antosią oraz kuzynem Iwanem Pawłusewiczem, a w 1848 r. na ul. Lubaczyńskiej z drugą żoną Anną, synem Antonem i córką Audocią. W 1859 r. odnotowano spalenie jego domu wraz z siedmioma innymi chatami na ul. Lubaczyńskiej i pozostanie w tym samym miejscu. W 1860 r. wymieniony został syn Anton *pod zabudowaniem i ogrodami*. Prawdopodobnie jego synem był również Józef, odnotowany w 1860 r. na ul. Bułatowskiej.

ROMAN SAMUSIEWICZ (ur. 1784, zm. po 1820), syn stolarza Iwana; brat Mateusza, stolarza Ihnata i Anny; żona Rozalia, syn Walenty, córki Hanna (Anna) i Katarzyna. Mieszkał z rodziną Na Zarzeczcu Przy Młynie. Wymieniony w latach: wraz z ojcem w 1793,

jako *stolarczuk* w niedatowanym dokumencie, powstałym zapewne po 1779 r. – AGAD, AR XXV 2182, s. 23.

⁹³ Wszystkie dokumenty z 1791 r.

⁹⁴ Nazwisko niemożliwe do odczytania ze względu na uszkodzony dokument; jednak nie budzące wątpliwości ze względu na inne dane osobowe.

⁹⁵ PHABM 694/2/4189, *Rejestr...*, k. 987. W 1764 r. Łukasz Samusiewicz nie został odnotowany z imienia i zawodu, wspomniani są tylko jego synowie – „Iwan stolarczuk z bratem”.

⁹⁶ AGAD, AR V, 18558, s. 4 – wzmiankowany w liście Jana Bonifacego Zawistowskiego do księcia Michała Kazimierza.

⁹⁷ AGAD, AR V, 18558, s. 19 – wzmiankowany w liście Jana Bonifacego Zawistowskiego do księcia Michała Kazimierza.

- 1796; z bratem w 1803, 1805, 1813 r. W 1819 r. odnotowany bez własnego gruntu i chaty, w domu Siemiona Skrobca, w 1820 r. u szewca Kondrata Szabecia.
- IWAN SEREDA, odnotowany jako *chłopiec* stolarski⁹⁸ w 1786 r. oraz bez podania zawodu w 1791 r. – w *Specyfikacji wszelkich Remanentów* i na liście zalegających z opłatami dla administracji łachewskiej⁹⁹.
- PARCHOM SZYLKIEWICZ [Silkiewicz] (zm. 1805–1813¹⁰⁰), ojciec Iwana, Macwieya [Maysieya, Mosieya], Pawła i Andrzeja, stryj Kuźmy, dziadek Kuźmy; ojczym Parasii; odnotowany w latach: 1782 (żonaty, bez wymienionego zawodu), 1785, 1791 (wszystkie dokumenty), 1793, 1796, 1798, 1803, 1805. Mieszkał z najbliższą rodziną na ul. Lubaczyńskiej (od Rynku po lewej stronie). Miał plac w Zaułku Ciechlińskim i *pustos* na ul. Ciechlińskiej (1805 r.); użytkował grunty w Sieliszczach (1782, 1785 r.) oraz na Perewieskiej (1782). W 1819 r. odnotowano przejęcie domu P.Sz. przez jego *bratanicza* Kuźmę, a placu na Lubaczyńskiej przez Chwiedora Knyrewicza (dom użytkowany był już w 1803 r. przez Alexa Knyrewicza).
- SEMEN [Semeń, Siemion] SZYLKIEWICZ, brat Maryi, ojciec Nasty; w 1785 r. zapisany jako *stolarz*, choć w następnym roku wzmiankowany jako *chłopiec stolarski*¹⁰¹. Mieszkał na ul. Lubaczyńskiej (pierwsza strona), użytkował w 1785 r. grunt miasta Łachwy we wsi Krasne. W 1798 r. wymieniony bez określenia zawodu.
- PAWEŁ [Paulo] WIELESKO (zm. 1803–1805), ojciec Hryca; mieszkał po drugiej stronie ulicy Każangrodeckiej, w 1782 r. z żonatym synem i wnukiem Wasilem, w 1785 r. jako wdowiec, w 1791 r. (wszystkie dokumenty) także z wnukiem Jarochem, a w 1793 r. dodatkowo z Siemionem. Określano go jako *chłopca stolarskiego* (1793). i jako *stolarza*, a także nie podawano zawodu (1782). Przez wiele lat dzierżawił grunt miasta Łachwy we wsi Krasne, a także place w Łachwie – na Każangrodeckiej i Ciechlińskiej. Ostatni raz wzmiankowany w 1803 r. Być może zapisany został w aktach z 1764 r. jako Paweł Welezkiewicz.
- WASYLI WIELESKO, *chłopiec* stolarski¹⁰² odnotowany w 1786 r.
- ILIA WRÓBLEWSKI (ur. 1799¹⁰³, zm. 1848–1859), syn stolarza Sciepana i Ahapy, brat stolarza Hryhora, żonaty z Marią [Maryą], dzieci – Anna, Ahapa, Helena, Wasil i Sciepan. Zamieszkiwał w domu na ul. Lubaczyńskiej (pierwsza strona) wraz z rodzicami i bratem, jego kolejnymi żonami – Uronią i Ahapą oraz bratanekami: Hryszką, Mi-

⁹⁸ PHABM 694/2/4189, *Indegacia...*, k. 1424.

⁹⁹ W tym dokumencie również inni mieszkańcy nie mieli określonych zawodów.

¹⁰⁰ Śmierć Parchoma Szylkiewicza mogła nastąpić jeszcze w 1803 r., bowiem w rozliczeniach z tego roku, poniżej zapisu dotyczącego jego rodzinnego domu, wpisano tą samą ręką: „Po zmarłym Parchomu Szylkiewiczzu 1/12 u Romana Poułusiewiczza, 1/12 u Andrzeja Hryba zamiana dana, a 1/12 Skarb używa y morgi / Plac tegoż trzyma Alexyey Knyrewicz” (AGAD, AR XXV, 2186, s. 18–19). W inwentarzu z 1805 r. znajduje się tylko informacja o Parchomie bez adnotacji o jego śmierci, jednak ten dokument jest niemal całkowicie dokładnym powieleniem poprzednika z 1803 r.

¹⁰¹ PHABM 694/2/4189, *Indegacia...*, k. 1424.

¹⁰² Tamże.

¹⁰³ W roku 1803 określono wiek Ili na osiem lat, a w 1805 r. na dziewięć, jednak zarówno w 1796 r., jak i w 1798 r. spisy czynszów miasta Łachwy nie wymieniły go wśród domowników Sciepana, a pozostałe zapisy wskazują na rok 1799.

chałem, Józefą. W 1829 r. gospodarzył placem po Kuźmie Samusiewiczzu na ul. Lubaczyńskiej. Przez wiele lat dzierżawił również grunt po Kuźmie Jankowiczu (1829, 1832, 1837, 1848), który wcześniej należał do jego dziadka Sciepana i ojca. W 1860 r. wymieniony został tylko syn Wasil.

HRYHOR [Hryhoryj] WRÓBLEWSKI (ur. 1783, zm. 1820–1829), syn stolarza Sciepana i Ahapy, brat stolarza Ilii; ojciec Józefy, Hryszki, Michała i Nastki; mieszkał wraz z rodziną – z rodzicami i młodszym bratem (1793, 1796, 1798), później również z żoną Uronią (1803, 1805, 1813) i z dziećmi. W 1819 r. zapisano przejęcie przez niego domu po ojcu i poszerzenie się grona domowników o Maryię, żonę Ilii. Wraz z domem przejął również plac po ojcu, wcześniej użytkowany przez Kuźmę Jankowicza. Stan ten trwał w 1820 r., a w 1829 r. odnotowano wdowę po Hryhorze – Ahapę, prawdopodobnie jego drugą żonę (wymienioną już w 1819 i 1820 r., a następnie w 1832 i 1837 r.), a także objęcie domu przez brata Ilię.

SCIEPAN WRÓBLEWSKI (ur. 1753, zm. 1813–1819), żona – Ahapa, synowie – stolarze Hryhor [Hryhoryj] i Ilja; dziadek Józefiny (Józefy), Nastki, Anny, Ahapy, Heleny, Wasila i Sciepana; wymieniony bez określenia zawodu w 1793 i 1796 r. Wówczas, a także w 1803, 1805 i 1813 r., mieszkał na ul. Lubaczyńskiej (po prawej stronie, na odcinku zwanym Uliczką do Rzeki). Miał plac na tejże ulicy po Kuźmie Jankowiczu. Prawdopodobnie został wymieniony w 1791 r. w *Specyfikacyi wszelkich Remanentów*. W 1819 r. odnotowany jako zmarły.

STOLARZE CZUCZEWICCY

WIEŚ CZUCZEWICZE WIELKIE

CHWIEDOR HUSZCZENIA, notowany w 1791 r. na liście płacących *podatek puszczowy i rzemieślniczy*; w 1796 r. mieszkał z żoną, córkami Parasią i Nastusią, żonatym bratem, siostrą i szwagrem Łukaszem Miniczem oraz ich synem Kondratem.

FIEDOR HUSZCZENIA, w 1785 r. mieszkał ze szwagrem oraz Eliaszem Huszczenią, żołnierzem.

IWAN HUSZCZENIA, notowany w 1785 r. i 1791 r. (lista *podatku puszczowego i rzemieślniczego*); w 1796 r. mieszkał z żoną, synem Wasylem i jego rodziną (żoną i synem Sciepanem).

UŁAS HUSZCZENIA, odnotowany w 1757 i 1758 r.

WASYL HUSZCZENIA, syn stolarza Zmitruka, wymieniony w 1785 r.

ZMITRUK HUSZCZENIA, notowany jako żołnierz w 1785 r. i stolarz w 1791 r. (lista *podatku puszczowego i rzemieślniczego*); w 1796 r. mieszkał z żoną, córką i zięciem Sidorem Simanem oraz wnukiem Sciepanem.

SCIEPAN JURCZENIA, wzmiankowany w 1757 i 1758 r. bez wymienienia zawodu; w 1785 r. jako ojciec Wasila i żołnierz, w 1791 r. (lista *podatku puszczowego i rzemieślniczego*) jako stolarz.

WASIL JURCZENIA, syn stolarza Sciepana; w 1785 r. miał dwie działki rolne w Czuczewiczach Wielkich.

CIMOCH LICHTAR [Liechtar] (zm. po 1796), ojciec Siemiona, Ahapy i Tacyany; być może w 1757 i 1758 r. wzmiankowany jako wójt, bez wymienienia zawodu; w 1785 r. miesz-

kał z bratem; w 1791 r. wymieniony na liście *podatku puszczonego i rzemieślniczego*; w 1796 r. mieszkał z żoną i dziećmi, żonatym bratem Ułasem i jego potomstwem.

HORDZIEJ LICHTARZ [Lichtar], wzmiankowany w 1757, 1758, 1767 i 1775 r.¹⁰⁴

JAKIM MAKOIET [Makoied] (zm. 1791–1796), ojciec Jakowa i Jawchima, dziadek Romana, Kondrata, Maxima i Natalii; notowany w latach 1757, 1758, 1767, 1785 oraz w 1791 r. na liście płacących *podatek puszczonego i rzemieślniczy*; w latach 1757 i 1758 mieszkał wraz z bratem.

KOSZYKARZE ŁACHEWSCY

MISZKO ANANICZ (zm. 1791–1803), żołnierz i koszykarz, ojciec Jana [Iwana], Cimocha i Sciepana, dziadek Wasila i Uścimi; mieszkał na ul. Lubaczyńskiej (pierwsza strona); płacił podatek od gruntów miasta Łachwy w Krasnym. Bez wymienienia zawodu zapisany w 1782, w 1785 r. jako żołnierz, w 1795 jako wdowiec koszykarz i żołnierz.

SCIEPAN ANANICZ (zm. przed 1813), ojciec Anny [Hanny], Pałahii, Nikifora i Tacyany, wymieniony w 1796, 1798, 1803 i 1805 r. na ul. Lubaczyńskiej (druga strona, odcinek od Pola). W 1813 r. odnotowano *puszkę* po nim, którą *Dwór trzyma*, a w 1819 r. wzmiankowano S.A. jako zmarłego, po którym jedną działkę na ul. Lubaczyńskiej (po drugiej stronie) przejął Żyd Hirsz Lubaczyński, a inną oddano administracji dóbr łachewskich. Możliwe, że został wzmiankowany w 1791 r. na liście *podatku puszczonego i rzemieślniczego* jako Sciepan Anonicz (bez wymienienia zawodu).

MICHAŁ BORYSZNY (ur. 1797 r.), brat Mikity i Nikifora, żonaty z Maryą, ojciec Domneja; w 1820 r. mieszkał z rodziną na ul. Ciecchlińskiej (pierwsza strona), w 1829 r. również z małoletnimi dziećmi Mikity – Iwanem i Martą.

MAXIM CIWUNOWICZ, wymieniony w 1764 r.

HRYHOR DZIEMIDOWICZ (zm. 1805–1813), prawdopodobnie syn stolarza Chomy¹⁰⁵, brat Ładka, Ihnata, Nikifora i koszykarza Macwieya; ojciec Sciepana i Audocji; mieszkający na ul. Lubaczyńskiej (odcinek zwany Uliczką do Rzeki), w 1798 r. z bratem Macwieyem (po drugiej stronie), w 1803 i 1805 r. z bratem Nikiforem i jego rodziną (pierwsza strona ulicy, zapewne w domu Chomy Dziemidowicza).

MACWIEY DZIEMIDOWICZ (zm. 1798–1813), prawdopodobnie syn stolarza Chomy¹⁰⁶ Dziemidowicza, brat koszykarza Hryhora, Ładka [Leona], Ihnata i Nikifora, ojciec Leona [Lewona], Audocji; mieszkał na ul. Lubaczyńskiej, w 1791 r. (oba inwentarze) wraz z bratem Hryhorem; w 1793, 1796 i 1798 r. z żoną i dziećmi oraz rodziną brata Hryhora (żoną i synem Sciepanem). W 1819 r. odnotowano przejęcie domu przez syna Leona (mieszkał w nim z matką, rodzeństwem, żoną Anną i nowo narodzoną córką Zośką).

¹⁰⁴ PHABM 694/2/4189, remanent [Franciszka] Jabłonowskiego – „Manet u Hordzieia stolarza w Czuczewiczach”; k. 1442v.

¹⁰⁵ Z zapisów z 1782 r. dotyczącego stolarza Chomy wynika, że miał on syna Macieya, jednak brak wówczas informacji o bracie Hryhorze (AGAD, AR XXV, 2173/1, s. 18), a tenże pojawia się w domu Macwieja w rozliczeniach z 1791 i 1793 r., Ihnat zaś mieszkał wówczas wraz z ojcem (AGAD, AR XXV, 2177, s. 14, 18). W 1791 r. u Chomy mieszkał także syn Leon [Ladek] (AGAD, AR XXV, 2176/1, s. 38–39; AGAD, AR XXV, 2176/1, s. 36–37).

¹⁰⁶ Zob. przyp. 104.

- SCIEPAN DZIMIDOWICZ, prawdopodobnie syn koszykarza Hryhora, mieszkał w 1785 r. na ul. Lubaczyńskiej (druga strona), w 1791 r. wymieniony bez podania zawodu na ul. Bułatowskiej.
- KONDRAT CHWITONOWICZ (ur. 1779), brat Pawła i Kacierzyny, w 1798 r. zamieszkiwał z nimi oraz szwagrem koszykarzem Iwanem Olszewskim i jego rodziną (żoną, dziećmi Andrzejem, Piotrem, Taciańą i Hanną) na ul. Bułatowskiej (druga strona).
- WASIL JANKOWICZ [Janowicz] (ur. 1792–1795, zm. po 1848), syn Marcina lub Marka; brat koszykarza Hryca, Bazyla (?), mąż Anny; ojciec Hryczki [Hryhora], Łukasza [Łukiana], ojczym Maryi. Mieszkał na drugiej stronie ul. Lubaczyńskiej (1813, 1819, 1820). W 1829 r. wymieniono go jako wdowca, zamieszkałego tylko z małoletnimi synami – Hryhorem i Łukianem, a w 1837 i 1848 r. jako żonatego z Parasią. W 1832 r. odnotowano go ponownie jako wdowca mieszkającego w domu brata Hryca. W 1848 r. dzierżawił *пустосзе* leżące na ul. Lubaczyńskiej po Wasilu Łusiewiczzu i Kuźmie Szylkiewiczzu. Prawdopodobnie zapis z 1819 r. *Bazyl (24 [lata]), żona Anna (20), córka Agata, doskonały koszykarz* dotyczy Wasila.
- HRYC JANKOWICZ (ur. 1788–1795, zm. po 1832), syn Marcina, żonaty z Audocią, bracia – koszykarz Wasyl i Bazyl¹⁰⁷; mieszkał na ul. Lubaczyńskiej (druga strona), w domu przejętym po zmarłym ojcu (1819 r.) wraz z żoną Audocią oraz bratem Bazylem (lub Wasylem) i jego rodziną (żoną Anną i córką Agatą). W 1832 r. prawdopodobnie nie wykonywał swego zawodu lub wykonywał w ograniczonym zakresie, bowiem odnotowany został jako *ciągły*, czyli utrzymujący się z uprawy ziemi.
- IHNAT ŁUSEWICZ [Łusiewicz] (zm. 1798–1803), brat Iwana i Ostapa, ojciec Charytona; mieszkał na ul. Lubaczyńskiej, w 1785 r. z żonatym bratem Ostapem, w latach 1791, 1793, 1796 i 1798 z żoną i rodziną brata Iwana (żoną i synem Zacharem).
- ANDRZEY [Andrey] OLSZEWSKI (ur. 1775–1781, zm. po 1832), syn koszykarza Jana i Parasi, mąż Katarzyny [Kacierzyny], ojciec koszykarza Józefa [Józeffa], Nikifora i Chwiedora; mieszkał na ul. Bułatowskiej wraz z matką, braćmi Piotrem [Pitrukiem] i Wasilem, ich żonami – Marją (później Wierą) i Uronią, bratanicami Heleną i Taciańą oraz z parobkiem Mikołajem Samusiewiczem. Notowany w latach: 1813, 1819, 1829 i 1832. W 1820 r. dzierżawił działkę na ul. Bułatowskiej po Kondracie Fiłonowiczu.
- HRYHOR [Hryc] OLSZEWSKI (zm. 1796–1798), mieszkał na ul. Lubaczyńskiej (druga strona), początkowo z bratem Iwanem (1782 i 1785 r.), w 1791 r. (oba inwentarze) tylko z żoną, a w 1793 i 1796 r. z żoną i córką Hanną Ostrowską. W 1785 r. płacił podatek od gruntu miasta Łachwa we wsi Krasne lub Kupinie¹⁰⁸, a w 1791 r. *podatek puszczy i rzemieślniczy*. Miał również grunt na odcinku ul. Lubaczyńskiej zwanej Uliczką do Rzeki. Zmarł przed lub w 1798 r., wskazuje na to zapis odnoszący się do placu na ul. Lubaczyńskiej – *po zmarłym Hrycu Olszewskim na Skarb* oraz podobne wpisy z 1803 i 1805 r.
- JAN [Iwan] OLSZEWSKI (zm. 1805–1813), prawdopodobnie brat koszykarza Hryhora, mąż Parasi, ojciec koszykarza Andrzeja [Andreya] i Piotra. W latach 1782 i 1785 zo-

¹⁰⁷ Być może Bazyl tożsamy jest z Wasylem, bowiem wraz z żoną Anną wymieniony został tylko raz, w roku 1819. Nie można wykluczyć omyłki pisarza, gdyż brat Wasil również miał za żonę Annę.

¹⁰⁸ W roku 1785 odnotowanych było dwóch Hryców Olszewskich, z tego powodu nie wiadomo, która działka przynależała do koszykarza.

stał wymieniony z bratem. Jako żonatego stolarza odnotowano go w 1791 r. (wszystkie dokumenty); do tego czasu zamieszkiwał na ul. Lubaczyńskiej (z bratem na drugiej stronie, samodzielnie na pierwszej stronie). W późniejszym czasie przeprowadził się na ul. Bułatowską, tam był wzmiankowany w 1803 i 1805 r. Zmarł przed 1813 r., gdyż jako głowa rodziny odnotowany został w tym roku jego syn – koszykarz Andrzej.

JÓZEF [Józef] OLSZEWSKI [Olczewski] (ur. 1808 lub 1803, zm. po 1848), syn koszykarza Andrzeja i Katarzyny [Kacieryny]; brat Nikifora; mieszkał na ul. Bułatowskiej, w latach 1813, 1819, 1820, 1829, 1832 z ojcem oraz z bliższą i dalszą rodziną (żoną Maryą, dziećmi: Pawłem, Stefanem i Ulianą oraz bratem Chwiedorem i jego żoną Maryą, stryjostwem Pietrukiem i Warą i ich córkami: Taciaoną [Taciana], Heleną, Małaczą i Agatą oraz teściową (?) Janą i jej córką Kroliną [taki jest zapis – Krolina]). W 1837 r. odnotowano go jako głowę rodziny, która w 1848 r. powiększyła się o nowe dzieci Józefa – Romana, Jentucha i Andreja, a domownikami byli również brat Jonasz i stryj Wasil. W 1837 i 1848 r. J.O. dzierżawił plac po Kondracie Filipowiczu.

PIOTR OLSZEWSKI, notowany w 1764 r.

CHWIEDOR SZEWEŁ (ur. 1799–1800), syn koszykarza Pawła; wzmiankowany z ojcem w 1796, 1798, 1803 i 1805 r., a jako koszykarz i głowa rodziny w 1819 i 1820 r. (wraz z żoną Pałahią, synem koszykarzem Siemieniem [Semenem, Siemionem], córką Maryą, stryjem koszykarzem Parchomem i jego żoną Katarzyną). Mieszkał na Zarzeczcu przy Młynie, po śmierci ojca przejął po nim dom.

PARCHOM SZEWEŁ (ur. 1753 lub 1764, zm. po 1820), brat Chwedora [Chwiedora] i koszykarza Pawła, żona Katarzyna; zamieszkiwał wraz z braćmi i ich rodzinami Na Zarzeczcu przy Młynie (Rynek, Kwaterna Trzecia) w latach 1798, 1813, 1819 i 1820.

PAWEŁ SZEWEŁ [Szeweł] (zm. przed 1813), brat Chwedora [Chwiedora] i koszykarza Parchoma, ojciec koszykarza Chwedora oraz Marysi i Anny; mieszkał przy Rynku, w *Trzeciej Kwaterze*, w 1793 r. z żoną i dziećmi (Maryą i Hryhorem) oraz z rodziną brata Parchoma (żoną i córką Natallą), w 1796 r. z synem Chwiedorem i córką Maryą oraz z żonatym *brataniczem* Prochorem, w 1798 r. bez Prochora; w 1803 i 1805 r. zamieszkiwał z matką, dziećmi i bratem Parchomem i jego żoną. Należał do niego plac przy ul. Każangrodeckiej (1798, 1803, 1805) oraz Na Zarzeczcu Przy Młynie (1803). Wzmiankowany w 1791 r. (we wszystkich dokumentach). W 1819 r. notowany jako zmarły, po którym dom przejął syn Chwiedor. W 1813 r. w domu na Zarzeczcu wymieniony został tylko brat Parchom ze swoją żoną, co może świadczyć, że P.Sz. zmarł przed tą datą.

SEMEN [Siemion, Siemień] SZEWEŁ (ur. 1787, zm. 1832–1848), syn koszykarza Chwedora; mieszkał na ul. Bułatowskiej, w 1820 r. z żoną Anną, matką, bratem Daniło i jego żoną Matruną, w 1829 i 1832 r. ze swoimi dziećmi – Marią i Iwanem oraz bratanicami Małaszą i Stefanią. Dzierżawił wówczas przy tej samej ulicy place po Karpiu Szylkiewiczuzi oraz po Chomie Naukowiczu.

PIOTR ... [uszkodzony dokument], odnotowany w 1764 r.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA RĘKOPIŚMIENNE

Zestawienie dokumentów do artykułu *Stolarze łachewscy i czuczewicy* (w układzie chronologicznym):

- 1742 – AGAD, AR XXV, 2172, *Inwentarz Klucza Łachewskiego Dóbr Dziedzicznych Jaśnie Oświeconego Xązęcia Imci Michała Kazimierza Radziwiłła Wojewody Trockiego [...] Na Dniu 23 Mca Marca Roku 1742*, s. 16–17, 20–21, 28–29.
- 1757 – AGAD, AR XXV, 2675/1, *Inwentarz Księstwa Nieświżkiego* [taki jest zapis na okładce dokumentu, wewnątrz jest Nieswieskiego] r. 1757, s. 65, 66.
- 1758 – AGAD, AR XXV, 2675/2, *Inwentarz Księstwa Nieświeskiego s Folwarkami 1758*, s. 63.
- 1764 – AGAD, AR XXV, 2173, *Raptularz Inwentarza Klucza Łachewskiego* [informacja ta zawarta jest w tytule] *Dóbr Dziedzicznych JO Xązęcia Imci Radziwiłła Wojewody Wileńskiego na Polesiu w Wwództwie Nowogródzkim sytuowanych Dekretem generalnej Konfederacji W^o XW^o Litt^o. w Ru 1764 augusta czwartego Dnia...*, s. 23, 24, 25, 26, 27.
- Po 1766 – AGAD, AR XXV, 2182, *Inwentarz Łachwy XVIII w.*, s. 23, 26, 27.
- 1767 – AGAD, AR XXV, 2676/2, *Inwentarz Księstwa Nieświeskiego 1767*, s. 145, 146.
- 1782 – AGAD, AR XXV, 2173/1, *Inwentarz Gospodarski Dóbr klucza łachewskiego [ta jest zapis – klucza Łachewskiego] w roku tysiąc siedemset osiemdziesiąt wtórym 24 Juni na gruncie przez rewizora [...] podpisanego sporządzony ad archiwa JO Xiązęcia [...]* *Oddany*, s. 16, 18, 19.
- 1785 – AGAD, AR XXV, 2174, *Inwentarz klucza Łachewskiego [taki jest zapis w tytule dokumentu] 1785 8bra sporządzony*, s. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 41, 42, 43, 44, 52, 53, 80, 87.
- 1791 (1) – AGAD, AR XXV, 2175, *Regestr Birczy Podatków Puszczowych, iako to od Włóścian ciągłych y czynszowych Ugaynego i Rzemieślnicznego od Arędarzów Ugaynego od Kotła, a od Strzelców Kunicznego Skarbowi J.O. Xięcia Pana opłacać się powinnych na Rok 1792 w Roku terażnieyszym 1791 Sporządzony*, s. 3, 4, 6, 7, 22, 23.
- 1791 (2) – AGAD, AR XXV, 2176/1, *Inwentarz Majętności Łachwy z Czerema Folwarkami [...]* *Roku 1791 Mca Junij Dnia 1°*, s. 36–37, 39–39, 40–41, 42–43, 44–45, 46–47, 48–49.
- 1791 (3) – AGAD, AR XXV, 2176/2, *Inwentarz Majętności Łachwy z Czerema Folwarkami [...]* *Roku 1791 Mca Junij Dnia 1°* [zawiera Specyfikacyi wszelkich Remanentów na Włości y różnych Ludziach w Podaniu Już Opisanych], s. 17, 34–35, 36–37, 38–39, 40–41, 42–43, 44–45, 46–47.
- 1793 – AGAD, AR XXV, 2177, *Inwentarz włości Łachewskiej do Folwarku Łachewskiego należney na Rok 1793*, s. 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 23.
- 1796 – AGAD, AR XXV, 2178, *Inwentarze Łachewski Lubaczyński Leniński i Czuczewicki na Rok 1796 od 1 Jully sporządzone*, s. 2–3, 4–5, 6–7, 8–9, 10–11, 12–13, 14–15, 16–17, 18–19, 20–21, 22–23, 24–25, 26–27, 63, 130–131, 132–133, 132–133, 142.
- 1798 – AGAD, AR XXV, 2179, *Opisanie Inwentarzem Włości Łachewskiej do Folwarku Łachewskiego należnej [...]* *na Rok 1798*, s. 2–3, 4–5, 6–7, 8–9, 10–11, 12–13, 14–15, 16–17, 18–19, 20–21, 22–23, 24–25, 26–27, 28–29.
- 1803 – AGAD, AR XXV, 2186, *Folwark Łachewski 1803/4 r.*, k. 12–13, 16–17, 18–19, 20–21, 22–23, 24–25, 26–27, 28–29, 30–31, 32–33.

- 1805** – AGAD, AR XXV, 2187, *Inwentarz Łachwy 1805 r.*, s. 12–13, 14–15, 16–17, 18–19, 22–23, 24–25, 26–27, 28–29, 30–31, 32–33.
- 1813** – AGAD, AR XXV, 2188, *Inwentarz Łachwy 1813 r.*, s. 6–7, 10–11, 12–13, 14–15, 16–17, 18–19, 20–21, 22–23, 24–25, 26–27, 28–29.
- 1819** – AGAD, AR XXV, 2189, *Inwentarz Folwarku Fundum Łachwy Dziedzictwa JO Xieźniczki Stefanii Radziwiłłowny [...] Roku 1819° in Marti na Gruncie w Folwarku i każdej wsi sporządzony*, s. 31–32, 33–34, 35–36, 37–38; 41–42, 43–44, 45–46, 53–54, 61–62, 65–66, 67–68, 69–70, 71–72, 77–78, 79–80, 81–82, 83–84, 85–86, 87–88, 89–90.
- 1820** – AGAD, AR XXV, 2192, *Inwentarz Łachwa 1820 r.*, s. 16–17, 18–19, 20–21, 24–25, 26–27, 30–31, 34–35, 40–41, 46–47, 48–49, 50–51, 52–53, 54–55, 56–57.
- 1829** – AGAD, AR XXV, 2193, *Inwentarz Folwarku Łachwy w trzyletnią Aridowną Posesją W^h Ignacemu Nowackiemu Rotmistrzowi Woysk Rossyjskich od 11° Apryla 1829 R^u na Gróntcie sporządzony*, s. 20–21, 22–23, 24–25, 28–29, 30–31, 32–33, 34–35, 36–37, 38–39, 40–41.
- 1832** – AGAD, AR XXV, 2194, *Inwentarz dóbr Łachwa 1832 r.*, s. 26, 28, 32, 38, 40, 42, 46, 50, 56, 58.
- 1837** – AGAD, AR XXV, 2195, *Inwentarz Folwarku Łachwy Dóbr Massy Radziwiłłowskiej w Guberni Mińskiej Płcie Mozyrskim położonego w roku 1837 miesca Maia 10 Dnia na Gruncie sporządzony*, s. 24, 25, 26–27, 28–29, 30–31, 36–37, 38–39, 40–41, 44–45, 48–49, 50–51.
- 1848** – AGAD, AR XXV, 2196, *Inwentarz Folwarku Łachwa 1848 Roku*, s. 28–29, 30–31, 32–33, 38–39, 48–49, 50–51, 52–53, 60–61, 64–65, 70–71, 72–73.
- 1859** – AGAD, AR XXV, 2198, *Inwentarz miasteczka Łachwa 1859 r.*, s. 4–5, 6–7, 8–9, 10–11, 12–13, 14–15, 16–17, 20.
- 1860** – AGAD, AR XXV, 2199, *Inwętarz regulamętowy miasteczka Łachwy 1860 roku*, s. 4, 10, 14, 16, 34, 36, 38, 44, 58, 102, 110.

Summary

Carpenters from Łachwa and Czuczewice

Łachwa, a small town belonging to Nesvizh Radziwiłł family, and then to Sayn-Wittgenstein family (from 1828), located upon the Śmierć (Łachwa) River, near Dawidgródek and Kożangródek in Polesie, was the residence of many different craftsmen, including carpenters. The preserved archival materials, though incomplete, make it possible to reproduce the personal composition of the workshop in the years 1742–1860, which makes this manufacture unique in Poland. In that period, approximately 86 people were referred to as carpenters. They were master craftsmen, journeymen and learners. The names of those craftsmen, as well as the names of their spouses and children, addresses and family connections are revealed in economic records, such as inventories of the Łachwa demesne with description of the town and lists of levies, land lease fees

and different taxes paid by Łachwa residents to the Radziwiłłs' treasury. They are the key materials for the list of Łachwa carpenters. Documents confirming various allowances in kind and receipts concerning delegated craftsmen are supplementary archival materials. Information on carpenters is included in reports of Łachwa stewards and regulations of owners and officials.

Some residents of the Radziwiłł village Czuczewice Wielkie from the Łachwa demesne, located north-west of Łachwa, also worked as carpenters. Descriptions of this estate do not include a princely carpenter's shop and administered by Łachwa stewards, but "carpenters from Czuczewice" were mentioned in many documents as a group or individually. Just like in Łachwa, they rented plots of land, which entailed some levies specified in the inventory.

Perhaps within the Łachwa estate furniture was also produced in a basketry shop mentioned in the *Economic and Commercial Yearbook* of 1792. This would correspond to the information by Aleksander Jelski about a significant factory of woven furniture in Łachwa in the early 19th century. For this reason, basket makers were added to the list of craftsmen.

The lists provided professional qualification, place of residence and other available personal data, as well as the time of making the record. The probability of treating some similar surnames as varieties, narrowing the list, is confirmed by first names and, first of all, addresses or family connections.